

Docència

USTEC·STEs IAC

Número 40

Llengües assetjades

Índex

- 3** Editorial Les llengües assetjades
- 4** Per què la situació del català difereix de la del gaèlic? Narcís Iglésias
- 6** Llengua catalana i classes populars
Magí Sunyer
- 7** Les llengües a l'escola
F. Xavier Vila i Vanessa Bretxa
- 9** Creixement de l'ensenyament en valencià i del valencià STEPV-IV
- 12** El català al sistema educatiu de les Illes Balears STEI INTERSINDICAL
- 19** Ensenyament en/del català a Catalunya
Nord: un got mig buit o mig ple Elena Gual
- 20** Principals línies i eines polítiques per a l'extensió del coneixement del català a Andorra Sergi Valdés Alemany
- 22** Er occitan ena escòla aranesa
Jusèp Loís Sans Socasau
- 23** A incidència da aprendizaxe do inglés en relación á situación actual da lingua galega
STEG
- 25** Situació del basc a la CAB i la influència dels programes plurilingües STEE-EILAS
- 27** El basc a Navarra STEE-EILAS
- 29** Manifest de Sitges
- 31** Contra la mediocritat i la ignorància, la literatura ens farà lliures Joan Martori
- 34** «El trilingüisme podria ser un sistema vàlid, però t'adones que se serveixen de l'anglès per anar residualitzant la llengua del país»
Entrevista a Josep Murgades
- 43** Doctrina, adoctrinar... Jordi Tàrrega i Sangüesa
- 44** L'adoctrinament o la xocolata del lloro Josep Vicenç i Eres
- 46** La doctrina Pep Vinyals

Docència

USTEC-STES IAC

Número 40
Desembre 2017

CONSELL DE REDACCIÓ: Comissió Lingüística d'USTEC-STES.
COL-LABORACIONS: Narcís Iglésias, Magí Sunyer, F. Xavier Vila, Vanessa Bretxa, Elena Gual, Joan Martori, Sergi Valdés Alemany, Jusèp Loís Sans, Josep Murgades, Jordi Tàrrega i Sangüesa, Josep Vicenç i Eres, Pep Vinyals, Laura Savall, STEPV-IV, STEE-EILAS, STEG, STEI INTERSINDICAL.
DISSENY GRÀFIC: José A. Menacho Molina. Edita USTEC-STES. Dipòsit legal: L-274-1996

www.facebook.com/groups/ustecstes/

@USTECSTES

Les llengües assetjades

Les jornades sobre trilingüisme «Llengües assetjades», celebrades el 13 i 14 de gener de 2017, signifiquen la renovació del compromís d'USTEC-STEs amb la immersió lingüística a l'escola catalana, com a model exitós per a la cohesió social. Davant els continus atacs d'algunes opcions polítiques minoritàries contra aquest model lingüístic, el sindicat segella de nou la seva aposta per la immersió a l'escola com a instrument de cohesió i d'equitat.

La immersió lingüística va néixer als anys vuitanta del segle passat com una reivindicació de la comunitat educativa perquè l'escola garantís el domini del català a tota la població, donada la situació de minorització social que patia la llengua. D'ençà d'aquell moment, el model ha proporcionat domini del català i el castellà a tota la ciutadania, de manera que ha contribuït de manera decisiva a la cohesió social i a la consolidació de la Catalunya actual com un sol poble.

Aquest model escolar reeixit i estimat per una amplíssima majoria a Catalunya ha suportat des dels inicis els atacs de certs partits polítics i associacions, clarament minoritaris, amb la voluntat de destruir-lo i crear divisió social per motius de llengua. Després d'anys d'intentar-ho en va, l'estratègia d'aquests grups ha escenificat una "modernització" de formes, sota de la qual s'amaga el tronat objectiu de dividir i enfrontar. Amb el pretext de la irrupció de l'anglès com a llengua de comunicació internacional cada vegada més forta, l'embranchida ara es disfressa de trilingüisme: repartir els temps escolars a tres bandes iguals entre català, castellà i anglès, partint de la falsa premissa que el català ja no està minoritzat dins de la societat i que està en pla d'igualtat respecte al castellà i a l'anglès.

Les jornades «Llengües assetjades» han servit per repassar el fil històric de la qüestió i per analitzar la situació actual del model lingüístic escolar a Catalunya, a la resta dels Països Catalans i a d'altres territoris de l'Estat amb llengües minoritzades, com ara Galícia, Euskadi i Navarra. La constatació ha estat

que, a les sabudes diferències entre els sistemes educatius analitzats pel que fa al tractament de les llengües, ara s'hi suma l'amenaça del trilingüisme com a darrera maniobra per arraconar el català, el galleg i l'euscar en l'àmbit escolar.

És per tot el que s'ha analitzat que els sindicats assistents volem refermar el nostre compromís perquè les comunitats lingüístiques que representem puguem organitzar lliurement els nostres sistemes educatius, remarcant l'especial vàlua de la immersió, en benefici del respecte i la promoció de les llengües pròpies. Així mateix, estem a favor del plurilingüisme com a marc educatiu i de convivència social, però rebutgem la maniobra del "trilingüisme" a l'escola perquè no persegueix augmentar la competència lingüística de les persones, sinó degradar les llengües minoritzades dintre dels propis sistemes educatius.

Per què la situació del català difereix de la del gaèlic?

Narcís Iglésias Professor titular de la Universitat de Girona

En una de les taules rodones de les jornades «Llengües assetjades», que van tenir lloc a Sitges el gener passat, se'ns va convidar a debatre sobre la pervivència de la llengua catalana a partir d'una reflexió comparada amb altres llengües europees, com el gaèlic o l'occità, que han tingut sorts desiguals. La proposta, doncs, era situar-nos en una perspectiva que combinés la història i l'actualitat en un marc català i europeu.

Un altre aspecte que singularitza el cas català al Principat és la transmissió ininterrompuda de la llengua en l'àmbit familiar, així com la seva capacitat d'atracció per als ciutadans que no tenen el català com a llengua inicial.

Convencionalment en la divulgació sobre el manteniment de llengua es dona molta importància a esdeveniments literaris, com ara la reinstauració dels Jocs Florals de 1859. En el món acadèmic, en canvi, es posa més èmfasi en el fet de relacionar la llengua amb diferents processos socials que configuren una societat moderna (l'evolució econòmica, la creació d'una societat de masses, la concentració demogràfica en grans ciutats, etc.). Sobretot a partir de 1880, el català entra de veritat en la modernitat: diferents sectors comencen a qüestionar la diglòssia, se senten les primeres veus que en reclamen l'oficialitat i una part de les elits es proposa crear una llengua i una cultura modernes. S'inicia el procés de conquesta dels àmbits públics, s'afirma la catalanitat a partir de la llengua, s'engega el projecte de convertir el català en llengua d'Estat.

En paral·lel, les elits culturals catalanes s'adonen que amb el català no n'hi ha prou i que cal pensar en un país multilingüe (castellà, francès, italià, anglès, esperanto...). La societat catalana contemporània, doncs, s'obre a diferents espais geoculturals, més enllà de les fronteres polítiques de l'Estat-nació, tancades en el monolingüisme. Amb el temps es construirà un gran consens social al voltant del català com a llengua principal en àmbits com l'ensenyament, sempre en un marc de coneixement d'altres llengües, amb el castellà en primer lloc, però també el francès, l'anglès, l'italià o l'alemany segons el context i el moment.

Un altre aspecte que singularitza el cas català al Principat és la transmissió ininterrompuda de la

llengua en l'àmbit familiar, així com la seva capacitat d'atracció per als ciutadans que no tenen el català com a llengua inicial. Tot i haver estat bandejada dels àmbits públics durant tot el XIX i una gran part del XX, amb llargs períodes de màxima repressió com el franquisme, de manera molt majoritària el català no es deixa mai de transmetre de pares a fills, tot i algunes excepcions segons els grups socials i el moment.

El manteniment de la llengua sempre ha estat per a la majoria de la població més degut a una inèrcia que no pas a una actitud de resistència, característica d'elits culturals a l'exili i en la clandestinitat. Sota el franquisme, per exemple, el català va ser una llengua sense gairebé cap presència pública, ni a les escoles, ni als mitjans ni, no cal dir-ho, a les institucions. El català va quedar com a llengua gairebé d'ús oral, amb petits nuclis culturals que, tot i tenir curtcircuitada la relació amb els lectors, maldaren per crear obres de primer nivell. A final del franquisme arriba una antropòloga nord-americana a Catalunya amb una pregunta: una llengua oral amb un pes social important però ni de lluny hegemònica, sense presència a cap àmbit públic pot ser una llengua de prestigi social? I la resposta va ser afirmativa: els ciutadans castellanoparlants, aleshores amb poques o nul·les possibilitats d'aprendre la llengua, van veure en el català una llengua de prestigi, una llengua d'ascens social.

Amb la democràcia, el món de l'ensenyament ha estat el principal àmbit on el català ha tingut una condició preferent, bastant més a l'educació primària que no pas a la secundària. La galopant recentralització de l'Estat autonòmic ha posat en el punt de mira polític i mediàtic el model educatiu català, ja qüestionat des de fa temps pel castellanisme lingüístic català, que ha tingut traducció política, amb dos partits (PP i C's) que fan bandera electoral del tema de la llengua.

Mentrestant, diferents actors socials, educatius i polítics veuen en la diversitat una gran oportunitat per fer del català una llengua de cohesió social. L'escola ha fet i està fent molt bona feina, però tota sola no pot garantir la vitalitat de la llengua. Som davant un gran repte del conjunt de la societat.

L'escola ha fet i està fent molt bona feina, però tota sola no pot garantir la vitalitat de la llengua. Som davant un gran repte del conjunt de la societat.

Llengua catalana i classes populars

Magí Sunyer Professor titular de la Universitat Rovira i Virgili

Si prescindíssim de les consideracions històriques que en aquest article es presentaran de manera esquemàtica, una simple mirada a l'actualitat política i social ja ens informaria sobre la relació entre llengua catalana i classes populars. Ja fa molts anys que el català pateix un atac sistemàtic, amb tota mena d'armes, legals, paralegals i amb un ús insòlit de la demagògia més miserable, per part dels partits polítics de la dreta i l'extrema dreta espanyola, Partit Popular i Ciudadanos. Durant tot aquest temps, no han obtingut uns resultats més notables perquè el poble s'ha negat a seguir les seves estratègies de confusió lingüística.

Els docents ho saben prou bé. Quan he escrit "miserable" ho he fet amb plena consciència de descriure la negació que el que es parla a Catalunya, al País Valencià, a les Illes i a la Franja de Ponent és una única llengua. Un intent començat a la València dels anys setanta amb utilització de bombes, continuat per l'actual PP –amb la invenció de grotesques denominacions com LAPAO– i reforçat amb la creació de forces de xoc contra la llengua: un partit –Ciudadanos– i plataformes com Sociedad Civil Catalana, amb demostrades adhesions al franquisme. La vinculació d'aquests grups amb la burgesia catalana més poderosa –la Caixa, Banc de Sabadell– no s'ha dissimulat, de la mateixa manera que aquestes entitats, i altres com el grup Planeta i Freixenet, amenacen en públic cada vegada que es proposa l'autodecisió del poble català.

És remarcable la resposta popular a les coaccions d'aquest tipus, més encara si valorem que si l'endemà del 1714 al Principat hi havia 400.000 habitants, el 1900, 1.900.000 i el 1939, 2.900.000, en l'actualitat n'hi ha més de 7.500.000, un creixement amb intervenció substancial de les immigracions. Si mirem enrere, observem que, en el moment decisiu de la construcció de l'estat modern, quan el país era monolingüe, el poder econòmic i intel·lectual català va apostar per la renúncia a la llengua catalana.

El fracàs continuat en la construcció de l'Estat espanyol modern explica en bona part el poc èxit d'aquesta operació de substitució lingüística malgrat els estats d'excepció i les dictadures militars que ha patit Catalunya durant aquests dos segles. El catalanisme polític va néixer republicà i popular. En les dues etapes en què la burgesia ha generat un catalanisme conservador hegemònic –amb poques excepcions–, no han estat els grans burgesos els que l'han impulsat. Aquest catalanisme conservador sí que ha jugat un paper rellevant per aconseguir un imprescindible prestigi de la llengua culta, sense el qual l'adhesió del poble a la llengua s'hauria esfilagarsat.

És el que ara pretén l'espanyolisme –amb membres catalans com els esmentats–, sense respecte per la ciència ni pel poble. La trampa que s'amaga darrere de l'ovella blanca del trilingüisme n'és una mostra.

Les llengües a l'escola

F. Xavier Vila i Vanessa Bretxa

Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació (CUSC), Universitat de Barcelona

Amb la millora progressiva del nivell educatiu, l'escola ha anat adquirint un paper central en les polítiques lingüístiques d'arreu del món, i Catalunya no n'és pas una excepció. Malgrat els debats polítics, el model de conjunció, que fa del català la llengua vehicular del sistema educatiu, ha assolit notables èxits: ha potenciat l'aprenentatge del català sense perjudicar el coneixement del castellà i ha afavorit la cohesió social. Ara bé, el pas dels anys ha anat afectant el model d'escola,

i cada cop hi ha més veus i més dades que indiquen que dins les aules de Catalunya –i no només als patis– l'alternança entre el català i el castellà hi és molt més present del que en teoria caldria esperar. De fet, encara que en el debat polític sovint es descriu l'escola catalana com si fos una realitat monolingüe, els sectors socials i professionals que hi tenen un contacte més proper tendeixen a assenyalar que a les nostres aules l'ús de les dues llengües és força més ampli del que

a priori s'ha volgut fer creure. Ja fa temps que va quedar clar que la frase «hem guanyat l'escola, però hem perdut el pati» no s'ajustava a la realitat, perquè el català continua essent una llengua emprada per les noves generacions, si més no allà on l'alumnat d'origen autòcton és majoritari.² Ara bé, el que potser no es tenia tan clar és que també dins les aules la realitat lingüística és més plurilingüe. Es tracta d'una constatació que no té res de sorprenent tenint en compte la composició demolingüística del país, però que no sempre s'ha reconegut obertament.

Així doncs, com es parla a les aules catalanes actuals? El primer que cal reconèixer és que les pràctiques lingüístiques dins de l'aula en una societat com la catalana són un fenomen complex, ni que sigui perquè en aquests espais s'hi combinen diversos tipus de situacions, que van des de la classe magistral fins al treball en petit grup, passant per les exposicions davant els companys i altres formes d'interacció, orals però també escrites. Així, rere la imatge idealitzada —o demonitzada— de l'ús exclusiu del català, diversos estudis confirmen que, sovint, rere el model de conjunció en català s'hi amaguen en realitat una varietat significativa de pràctiques lingüístiques. Si bé en termes generals el català és el «centre de gravetat» del sistema escolar i la principal llengua vehicular, la presència del castellà a moltíssimes aules de Catalunya no és en absolut anecdòtica. Depenent de la composició de les aules i del claustre, no és gens infreqüent que un mateix docent passi del català al castellà enmig d'una classe —o a l'inrevés— per adreçar-se a un alumne concret, que els alumnes alternin de llengües entre ells enmig d'un debat a classe o que emprin una llengua diferent de la de l'exposició del mestre en el treball en grup. L'ús a l'aula de materials reals, ja sigui documentació escrita, recursos audiovisuals o materials d'Internet, fa encara més habitual la presència de llengües altres que el català —sobretot el castellà, però també, de manera creixent, l'anglès— en l'activitat docent quotidiana. El projecte RESOL de la Universitat de Barcelona ha constatat que un percentatge important d'alumnes de primària diu que, a classe, es relaciona tant en català com en castellà amb els seus docents, i que una part dels seus docents se'ls adrecen en aquesta llengua.³

En poques paraules, a Catalunya hi ha un nombre significatiu d'alumnes i de docents que es parlen en castellà a classe, sobretot a secundària. El model de conjunció en català no és només un model *bilingüitzador* de la població escolar perquè genera coneixements orals i escrits considerables en dues (o més) llengües, sinó que, almenys en un nombre molt significatiu de centres —i sense que hi hagi sentències judicials pel mig—, és també un model bilingüe,

Moltes formes de bilingüisme escolar als centres educatius de Catalunya no generen més coneixement de llengües, sinó que contribueixen a reproduir els dèficits de coneixement de català de la part de l'alumnat que hi són menys competents.

en la mesura que utilitza més d'una llengua com a vehicle d'ensenyament. Ara bé, el que és preocupant és que aquest plurilingüisme docent no es deriva d'un projecte lingüístic meditat per tal d'assolir uns objectius, sinó que més aviat és el resultat de la combinació anàrquica de les preferències personals d'alguns docents i les d'alguns alumnes. De fet, l'ús predominant del castellà tendeix a produir-se precisament entre els alumnes menys competents en català, que no sols viuen força instal·lats en l'ús exclusiu de la seva llengua familiar, sinó que aconsegueixen induir els seus professors a adreçar-se'ls en castellà. En altres mots, moltes formes de bilingüisme escolar als centres educatius de Catalunya no generen més coneixement de llengües, ans al contrari, contribueixen a reproduir els dèficits de coneixement de català de la part de l'alumnat amb menys competència en aquesta llengua. Tot un repte per a un model educatiu que es troba en un moment de transformació tant per la pressió de l'anglès com per l'extensió dels nous enfocaments pedagògics.

Articles de referència

Bretxa, Vanessa; Vila, F. Xavier (2014), «L'evolució dels usos lingüístics dins l'aula des de sisè de primària fins a quart d'ESO», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 62, p. 106-123.

Vila, F. Xavier. (2004), «“Hem guanyat l'escola però hem perdut el pati?” Els usos lingüístics a les escoles catalanes», *Revista Llengua, Societat i Comunicació*, núm. 1, p. 8-15.

¹ Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació (CUSC). Universitat de Barcelona.

² Vegeu <http://www.ub.edu/cusc/revista/lsc/hemeroteca/numero1/articles/Vila.pdf>.

³ Vegeu <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/10.2436-20.8030.02.81>.

Creixement de l'ensenyament en valencià i del valencià

STEPV-IV

El sistema educatiu valencià s'ha caracteritzat per l'existència de diferents programes d'educació bilingüe: el **Programa d'Incorporació Progressiva** (PIV), que té com a llengua de base d'aprenentatge el castellà i que inclou l'àrea de coneixement del medi social i natural i cultural de primària i dues àrees no lingüístiques de secundària en valencià; el **Programa d'Immersion Lingüística** (PIL), que té el valencià com a llengua vehicular a la major part de les àrees no lingüístiques; i el **Programa d'Ensenyament en Valencià** (PEV), que el té com a llengua base de l'aprenentatge.

Creixement lent i desequilibrat de l'ús del valencià

El desplegament de la Llei d'ús d'ensenyament del valencià (LUEV) ha implicat un creixement lent i desequilibrat. Només un 30% estudia en català, mentre que un 70% ho fa en castellà.

Si establim una triple fragmentació dels sistema educatiu valencià, podem analitzar-ne l'ús per **territoris** (en l'eix nord/sud), per **etapes** (des d'infantil a batxillerat), per **titularitat dels centres** (públic/privat).

Pel que fa al creixement per territoris ens adonem que en 20 anys el creixement ha estat només d'un 28%. Només a 6 poblacions de les que tenen més de 35.000 habitants hi ha més alumnat que estudia en valencià que en castellà. A infantil i a batxillerat, no en trobem cap. Si ens limitem a les etapes, comprovem com el valencià desapareix a mesura que l'alumnat avança en la seva escolarització. I en relació amb la titularitat dels centres, podem

observar que hi ha una fragmentació entre pública i privada, ja que en la privada no arriba al 8% l'alumnat que hi estudia sota programes en què el valencià siga la llengua base de l'aprenentatge (a la xarxa pública ho fa un 46%).

Arribats a la universitat (universitats públiques), veiem que l'ensenyament es fa majoritàriament en castellà. Això sí, la mitjana baixa de quasi 4 punts, del primer curs al darrer. Les dades indiquen que la mitjana de l'ensenyament en el darrer curs és d'un 13,65%, un percentatge una mica superior al del curs 2011-2012, que era del 12,32%. Si establim un rànquing d'ús del català a les universitats durant el curs 2015-2016, els resultats són els següents: UV (34,3%), UJI (21%), UA (7,5), UPV (6,5%) i UHM (0%). Podem parlar d'estancament generalitzat a excepció de la Universitat de València, on els dos darrers cursos (14-15/15-16) hi ha hagut un increment de 5 punts.

Conclusió: el creixement del valencià és continuat però molt lent i molt desequilibrat. La LUEV no ha donat els resultats esperats i no garanteix els mateixos drets lingüístics per a tota la ciutadania.

Des de l'STPV proposem un model de plurilingüisme efectiu, proposem que el valencià esdevinga un nucli configurador del currículum i llengua d'integració i cohesió, que s'estenga i es consolide l'ensenyament del valencià a totes les etapes educatives i que es garanteixca un major equilibri territorial entre les xarxes pública i privada. L'avanç de la normalització de la llengua, però, ha de ser també en tots els àmbits de l'Administració i de la societat.

Plurilingüisme

El 2012 el PP va publicar el Decret 127/2012 pel qual es regula el plurilingüisme a l'ensenyament no universitari. Aquest decret estableix dos programes nous que substitueixen els anteriors: el Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Valencià (PPEV), en què la llengua de base de l'ensenyament és el valencià; i el Programa Plurilingüe d'Ensenyament en Castellà (PPEC).

Aquests dos programes es caracteritzen per l'ús del valencià, el castellà i l'anglès per a transmetre els continguts curriculars.

Amb aquest Decret desapareix la immersió lingüística, hi ha un retrocés de l'ensenyament en valencià (amb l'excusa d'incorporar la llengua estrangera) i s'obre un fals dilema: anglès contra valencià i castellà contra valencià.

El setembre de 2016, el nou Govern (juliol del 2015) presenta un projecte de decret sobre plurilingüisme, que estableix, pel que fa a l'ús lingüístic, 6 nivells a infantil i primària i 3 nivells a ESO i batxillerat. Deixa a les mans dels consells escolars la tria de nivell en què se situa cada centre. En general, aquest Decret decep les expectatives de la comunitat educativa, es negocia amb molt poc temps i no compleix el que hauria de ser l'objectiu prioritari: acabar els estudis obligatoris tenint les mateixes competències en valencià i en castellà i havent adquirit coneixements funcionals d'una llengua estrangera.

Les **propostes de l'STPV** passen per una **simplificació dels nivells**; això vol dir que hi ha d'haver més presència del valencià (com a mínim al 50% dels centres que tenen PPEC o PIP, i a la resta manteniment o augment del valencià respecte dels programes actuals). Cal també un **mecanisme que garanteixi la progressió entre nivells**; sense aquest mecanisme es produirà la segregació lingüística i la marginació de centres i alumnat per motiu de llengua ja que trobarem centres sencers de nivell bàsic —ensenyament en castellà—, centres de nivell intermedi —mixtos— i centres de nivell avançat —en valencià. D'altra banda, és necessari **avançar més en formació professional i formació de persones adultes**. I també cal **acurtar el calendari d'aplicació**, ja que fins al curs 2012/24 no es preveu l'aplicació al batxillerat. En tres cursos consecutius el nou model plurilingües hauria d'estar implantat a tot el sistema educatiu. La darrera proposta té a veure amb **l'eliminació de l'exempció de l'assignatura de valencià**, la qual cosa representa una discriminació cap a l'alumnat; la Conselleria no ho canvia perquè argumenta que un decret no pot modificar la LUEV, mentre que des del sindicat creiem que el Govern hauria de fer una aposta clara per

modificar-la i negociar una llei d'igualtat lingüística sense exempcions.

Partim que qualsevol programa plurilingüe ha de tenir en compte que el valencià és una llengua minoritzada. Per garantir l'excel·lència i la qualitat cal implantar programes d'immersió lingüística a tots els centres, tant els privats com els concertats. El model plurilingüe ha de garantir que, quan acaba els ensenyaments obligatoris —també a les comarques castellanoparlants—, l'alumnat domine totes dues llengües i tinga competència comunicativa en una o més llengües estrangeres.

Per aconseguir-ho, cal una planificació lingüística que incloga plans específics de formació del professorat, reducció de la ràtio a les aules i dotació de professorat de valencià.

Partim que qualsevol programa plurilingüe ha de tenir en compte que el valencià és una llengua minoritzada. Per garantir l'excel·lència i la qualitat cal implantar programes d'immersió lingüística a tots els centres.

Assetjament lingüístic

L'assetjament lingüístic el trobem en molts àmbits, no només a **l'ensenyament**. Es produeix també als mitjans de comunicació: tancament RTVV, tancament recepció TV3, Catalunya Ràdio... (el Govern té pendent de posar en marxa la nova RTVV, la reciprocitat amb CCMA, la recepció d'IB3); **a Internet**: Netflix no ofereix sèries en català, webs i xarxes socials públiques i privades que no ofereixen versions en valencià o, entre d'altres, Tripadvisor no permet publicar en català; **en situacions lingüístiques individuals**: hospitals, jutjats, notaries, administracions, Renfe, hotels, bars i restaurants, forces i cossos de seguretat...

L'Estat espanyol no col·labora gens a trobar solucions per a tots aquests assetjaments. És més, s'incompleix sistemàticament la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries i de les recomanacions fetes pel Comitè d'Experts.

El català al sistema educatiu de les Illes Balears

STEI INTERSINDICAL

A les Illes som molt conscients de la divisió que la nostra comunitat lingüística pateix en temes de llengua, cultura, territori, país... Hi patim la divisió insular. Aquesta divisió també es dona en la legislació que afecta la llengua. Per a una mateixa llengua multitud de normatives diferents.

El territori de parla catalana pertany a quatre estats diferents (l'espanyol, el francès, l'italià i l'andorrà). Si observem els tres grans territoris tenim tres estatuts d'autonomia diferents (Catalunya, 1979; País Valencià, 1982; Illes Balears, 1983), tres lleis de normalització lingüística diferents (Llei de normalització lingüística de Catalunya, 1983 i 1998; Llei d'ús i ensenyament del valencià, la LUEV, 1983; Llei de normalització lingüística de les Illes Balears, 1986) i tres models lingüístics escolars diferents (Principat, Decret d'immersió lingüística, 1983;¹ País Valencià, decret que desplega la LUEV, 1984;² i les Illes Balears el Decret de Mínims, 1997) I després encara resten Catalunya Nord, La Franja, Andorra i l'Alguer, també amb lleis i models lingüístics escolars diferents. És mal de fer sobreviure en aquestes condicions. Però ho farem! Per això és tan important somiar la nació completa, aquesta nació cultural que pot esdevenir nació política si així ho volen les persones que viuen i treballen a cada part del territori i ho decideixen de forma lliure, pacífica i democràtica.

En un estudi fet pel Grup de Recerca Sociolingüística,³ dirigit per Joan Melià, professor de la UIB i exdirector general de Política Lingüística, es presenten algunes dades generals i actualitzades sobre la situació sociolingüística de les Illes Balears, obtingudes mitjançant una enquesta tele-

fònica. Algunes de les conclusions d'aquest estudi ens donaran una idea global del coneixement de la llengua entre la població. La proporció de persones residents a les Illes Balears nascudes en territori de parla catalana ha passat del 82% al 60%, la qual cosa repercuteix sobre el procés d'extensió dels coneixements de català i els usos que se'n fan.

La llengua catalana és la llengua inicial del 37,9% de la població de 15 anys i més. La llengua més estesa com a llengua inicial és el castellà (48,6%). El 80,5% de la població enquestada diu que sap parlar en català, i és més alta entre els més joves i més baixa entre els més grans. El 100% sap parlar en castellà. Entre el 2004 i el 2014, les respostes que confirmen el domini de les quatre habilitats lingüístiques bàsiques s'han incrementat. El català és usat habitualment per poc més d'un terç (36,8%), mentre que gairebé la meitat de la població enquestada (49,9%) declara que la llengua d'ús habitual és el castellà. Les diverses zones de residència també donen valors diferents. Mentre que a Eivissa, a la zona de Palma i a Formentera, l'ús del castellà és superior a l'ús del català com a llengua habitual, a la resta de Mallorca i a Menorca el català assoleix valors superiors al castellà. Quasi la meitat dels enquestats que saben parlar català declaren que en adreçar-se a una persona desconeguda solen fer-ho sempre o molt sovint en llengua catalana i una tercera part diuen

El català és usat habitualment per poc més d'un terç (36,8%), mentre que gairebé la meitat de la població enquestada (49,9%) declara que la llengua d'ús habitual és el castellà.

que no ho fan mai. Quant a la unitat de la llengua, el 80 % de la població està molt d'acord o més aviat d'acord amb l'afirmació que diu que «la parla de les Illes Balears, del País Valencià, d'Andorra i de Catalunya són maneres diferents de parlar la mateixa llengua».

Per fer-nos una idea de com està el sistema educatiu illenc donarem unes quantes dades resumides per situar el lector. En primer lloc, cal dir que parlem d'una població, a les Illes Balears, que està al voltant d'un milió cent mil persones. El finançament que rebem per part de l'Estat és totalment insuficient. Si Catalunya pateix un es-

poli fiscal d'un 8% del PIB, a les Illes en patim un 14%. Del pressupost anual que maneja el govern de les illes al voltant del 3% es dedica a l'educació. Alguns anys ha estat inferior. Tenim una taxa de fracàs escolar de les més altes de l'Estat i un dels índexs més baixos de titulacions superiors. Tot i que la majoria del col·lectiu docent és gent compromesa i preparada, i supleix amb el seu esforç allò que l'Administració no li dóna, el sistema pateix una falta de recursos econòmics considerable i li manquen professionals per atendre les necessitats dels infants i joves escolaritzats i de les seves famílies. Hem de tenir en compte també que hem tingut —i tenim— un índex d'alumnat immigrant dels més alts de l'Estat i amb una presència de cinquanta-ser llengües diferents de transmissió familiar en infants en edat escolar.⁴

El curs escolar 2015-2016 comptà amb **163.874 alumnes** a la xarxa de centres educatius de les Illes Balears. 149.766 són alumnes d'infantil, primària, ESO i batxillerat. Distribuïts per illes són: 1.139 alumnes a Formentera; 12.647 a Menorca; 17.513 a Eivissa i 118.467 a Mallorca. Els altres 14.108 són alumnes matriculats a la formació professional, als cicles formatius bàsics, els de grau mitjà i els de grau superior. No comptam aquí els alumnes de les escoles oficials d'idiomes, les escoles d'art, els centres d'adults, l'Escola Superior d'Art Dramàtic, l'Escola Superior de Disseny, ni tampoc els dels conservatoris professionals de música i dansa o la fundació conservatori superior. Pel que fa al nombre total de docents, va ser de 15.538, dels quals 11.835 són dels centres públics i 3.703 de centres privats concertats, segons dades oficials de la Conselleria d'Educació i Universitat.⁵

Durant el govern de Gabriel Cañellas (PP), l'abril de 1986 es va aprovar per unanimitat del Parlament de les Illes Balears la Llei de normalització lingüística. Onze anys després, el 1997, es publica el Decret de Mínims i el 1998, l'ordre que el

desplega.⁶ Les dues normatives es feren durant legislatures del PP. Les escoles ja tenien una base legal que determinava que el 50% com a mínim s'havia de fer en català i que si es volia superar el còmput del 50% com a mínim d'ensenyament en català i arribar al 100% —castellà en castellà i anglès en anglès—, el consell escolar havia de dur a terme les actuacions necessàries per obtenir el consens majoritari dels pares i mares dels alumnes del centre.

Molts de centres han passat del 50% com a mínim al 100% en català. Les escoles públiques que fan tot l'ensenyament en català —castellà en castellà i anglès en anglès— tenen el doble de peticions de matrícula que les places que tenen i a poc a poc aquestes escoles s'han convertit en un model per a les altres i com més va, més centres han fet l'ensenyament en català. El moviment Escoles Mallorquines duit endavant per un grup de bones mestres cada vegada es va fer més gran i de la feina que es proposava en començar el curs per fer una trobada de totes les escoles en acabar-lo, en començaren 9 i després d'uns anys ja eren més de cent.

Segons l'informe del Consell Escolar de les Illes Balears del curs 2007-2008, al segon cicle de l'educació infantil el 97,6 % dels centres públics de les Illes i el 70,9% dels centres privats concertats feien ensenyament en català.

L'informe del Consell Escolar de les Illes Balears del curs 2012-2013, ens dóna xifres dels centres que fan l'ensenyament en català tretes del Ministerio de Educación... Són de les poques dades que trobam de l'etapa de la legislatura Bauzá, en què va predominar la confusió i l'opacitat. Vegem-ho. Distribució percentual de l'alumnat de les Illes Balears segons el model lingüístic en què cursa l'ensenyança

	Català llengua d'ensenyament i castellà com a matèria	Només castellà	Ensenyament bilingüe	Castellà llengua d'ensenyament i català com a matèria
Infantil	73,1%	0,8%	24,7%	1,4%
Primària	71,3%	0,1%	27%	1,6%
ESO	62,6%	1,2%	35%	1,1%
Batxillerat	64,3%	1,6%	31,6%	2,5%

HISTÒRIC. Distribució per titularitat de centres

Curs escolar	Educació infantil	Educació primària	Secundària obligatòria	TOTAL No hi ha dades dels còmputos totals. Només n'hi ha de cada etapa educativa.
CENTRES PÚBLICS				
2007-2008	91,0%	84,8%	40,3%	
2008-2009	97,6%	76,0%	79,7%	
2009-2010	No hi ha dades			
2010-2011	99,5%	100%	99,7%	
2011-2012	98,8%	99,3%	97,4%	
2012-2013	99%	99,7%	98,1%	
CENTRES CONCERTATS / PRIVATS				
	Educació infantil	Educació primària	Secundària obligatòria	TOTAL
2007-2008	56,0%	38,8%	29,2%	
2008-2009	70,9%	31,6%	36,0%	
2009-2010	No hi ha dades			
2010-2011	97,5%	97,5%	97,9%	
2011-2012	98,2%	98,7%	98,8%	
2012-2013	95,6%	95,5%	97,1%	

Observacions:

1. Les dades pertanyen als informes que elabora periòdicament el Consell Escolar de les Illes Balears (CEIB), que es poden consultar a www.consellescolarib.es. Les seves fonts són: per als cursos 2007-2008 i 2008-2009 el Departament d'inspecció educativa (DIE) de la Conselleria d'Educació; i per a la resta de cursos la font és el Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

2. Les dades que fan referència a l'educació infantil recullen els centres que fan un, dos o tres àmbits en català. Els àmbits corresponen a les tres àrees de coneixements curriculars: coneixement de si mateix i autonomia personal, coneixement de l'entorn, i comunicació i representació. Quasi el 90% dels centres fan els tres àmbits en català i la resta del percentatge són centres que en fan dos com a mínim i són molts poquets els centres que només en fan un.

3. Hem de saber també que, tal com passa al segon cicle de l'educació infantil, a mesura que avancen els nivells d'educació primària disminueixen els percentatges d'ensenyament en català.

Curs escolar	Català llengua ensenyament i castellà com a matèria	Només castellà	Ensenyament bilingüe	Castellà llengua ensenyament i català com a matèria	TOTAL Compliment Decret de Mínims: 1a + 3a columna.
CENTRES PÚBLICS					
2010-2011	85,7	0	14	0,3	99,7
2011-2012	87	1	11,4	0,6	98,4
2012-2013	83,6	1	15,3	0,1	98,9
CENTRES CONCERTATS / PRIVATS					
2010-2011	34,5	0,1	63,1	2,3	97,6
2011-2012	36,5	0	62	1,5	98,5
2012-2013	39,2	0,1	56	4,8	95,2

Observacions a la taula comparativa:

1. Les dades del Ministerio estan recollides amb uns criteris de classificació que s'ajusten a la normativa vigent a les Illes. El Decret de mínims preveu que tots els centres han de fer 50% com a mínim en català; per tant, no hi hauria d'haver centres que ho facin només en castellà o centres que només facin català com a matèria. El que es verifica és que hi ha centres que no compleixen la normativa.

2. Dins els centres privats concertats de les Illes hem de comptar que hi ha les grans escoles concertades, moltes de les quals de titularitat d'ordres religioses, i d'altres que són cooperatives d'ensenyament laiques i compromeses amb la llengua i la cultura del país i que, des de la seva creació, ho fan tot en català.

Taula 3. Evolució percentual d'alumnat de 6è d'educació primària que ha superat les àrees⁷

Àrees	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Coneixement del medi	85,5	87,1	88	88	88,3
Llengua castellana	87,7	88,6	89,5	89,7	90,7
Llengua catalana	86	86,5	87,4	87,3	87,5
Llengua anglesa	83,3	85,1	85,6	85,7	87
Matemàtiques	82,5	84	83,6	85,2	85,2

Se superen les àrees i es veu com el percentatge de les avaluades augmenta de l'any 2010 al 2015 en totes quasi tres punts percentuals (en l'anglès, quasi quatre), però en la llengua catalana només ho fa un punt i mig. És fa evident el suport de l'Administració a la llengua anglesa i la inexistència de suport a la llengua catalana.

La llengua catalana a l'ensenyament ve determinada per l'Estatut d'autonomia que atorga als poders públics la responsabilitat de dur-la a la igualtat plena amb l'altra llengua oficial pel que fa als drets i la Llei de normalització lingüística que diu que s'ha de fer un ús progressiu de la llengua catalana a l'ensenyament, que no es poden separar els alumnes per centres per raó de llengua i que els pares i mares tenen dret a triar la llengua catalana o castellana per al primer ensenyament.

En el desplegament d'aquestes normatives primer arriba el Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús i l'ensenyament de i en llengua catalana, pròpia de les illes Balears, en els centres docents no universitaris de les Illes Balears. Estableix que el 50% com a mínim s'ha de fer en català i que es pot arribar al 100% en català —castellà en castellà i anglès en anglès— i que les ciències socials i les ciències naturals s'han de cursar obligatòriament en català.

Més endavant surt l'Ordre de 13 de setembre de 2004, per la qual es regula el dret dels pares, les mares o els tutors legals, a triar la llengua del primer ensenyament dels alumnes dels centres sostinguts amb fons públics de les Illes Balears. Aquesta ordre ha estat qualificada com a nyap pedagògic del PP i mai no ha tengut èxit entre els pares i mares, que, contents de la feina que es feia i es fa a les escoles, fan costat a l'ensenyament en català i respecten els projectes lingüístics dels centres (PLC). El PP ho va intentar el 2004, però més pares triaren ensenyament en català; i quan ho tornaren a intentar amb en Bauzá, el 87% i el 90% dels pares i mares triaren ensenyament en català dos anys consecutius. L'Ordre diu que els pares poden triar la llengua del primer ensenya-

ment a la primera matrícula de l'educació infantil i excepcionalment —i només si mai no han estat matriculats abans— a 1r i 2n de primària. Després han de seguir la seva escolarització amb la llengua de l'escola. Ja es veu que no pot funcionar mai una suposada "atenció a la diversitat" que els separa del projecte educatiu del centre durant uns anys i que després els costarà més seguir la marxa normal de curs. Aquesta Ordre té una sola cosa bona: no es pot separar els alumnes per aules. El fracàs de l'aplicació d'aquesta ordre estava cantat abans de començar. Mestres, pares, mares, representants del professorat, personalitats de reconegut prestigi entre la comunitat educativa feren pinya al voltant de l'argumentari a favor de l'ensenyament en català per a tot els infants, un argumentari consensuat entre les assemblees de mestres i professors en català de cada una de les illes, en aquell moment Enllaçats per la Llengua. Volem els infants junts, dins la mateixa aula, que tinguin les mateixes experiències, que convisquin i que tots puguin aprendre les dues llengües i puguin triar quina volen parlar.

Tot i que durant uns anys aquesta normativa va estar derogada a hores d'hora torna a estar vigent malgrat que no s'hi fa èmfasi com feia en Bauzá,

que va arribar a gastar 18.000 euros en cartes als pares i mares perquè triessin ensenyament en castellà, però no ho va aconseguir.

A poc a poc molts centres anaren fent ensenyament en català. El moviment Escoles Mallorquines hi va ajudar molt. Començaven la feina pel setembre. Es feia una assemblea, es proposaven temes a treballar durant el curs, se'n triava un, es treballava tot l'any i al final pel maig es feia una trobada de totes les escoles que feien ensenyament en català i se sumaven a la proposta. Aquestes trobades eren molt engrescadores, participatives i incentivaven des de dins les escoles l'ensenyament en català. Començaren l'any 1984 unes nou escoles i uns anys més tard eren més de cent.

La darrera legislatura del PP (2011-2015), encapçalada pel president José Ramon Bauzá, va estar marcada per les retallades educatives i el que nosaltres hem anomenat l'assetjament institucional a la llengua catalana, practicat també pel govern del PP de Madrid. Aquest assetjament institucional va començar el primer any de legislatura tancant Ràdio Televisió de Mallorca, llevant el requisit de coneixement del català als funcionaris de l'Administració pública autonòmica i local, el segon any posant en marxa a l'escola la lliure elecció de llengua, el tercer imposant el Decret de Tractament Integrat de Llengües, el famós Decret TIL, que pretenia reduir la presència del català a l'escola a favor de la màxima "tots hem de saber anglès" La lluita de la comunitat educativa de totes les illes —docents de la pública i de la privada concertada, pares i mares, alumnes, sindicats, entitats i organitzacions de la societat civil, cooperatives d'ensenyament, partits polítics, mitjans de comunicació, Universitat de les Illes Balears...—, per la defensa d'una educació de qualitat, inclusiva i en català va ser molt gran i va afectar molt la vida interna dels centres. La mobilització va tenir èxit perquè estarem units i tenguérem el suport de la majoria de la societat civil i molta solidaritat del País Valencià i del Principat de Catalunya, la qual cosa sempre hem agraït de tot cor.

La piràmide de l'ensenyament en català és més gran de baix que de dalt. I això era el que en Bauzá volia revertir. De moment no ho va aconseguir. Ara el que necessitam són passes decidides pel català dins i fora de l'escola.

La Conselleria d'Educació i Universitat actual, dirigida pel conseller Martí March, del govern actual presidit per Francina Armengol (PSIB-PSOE) en coalició amb MÉS per Mallorca i MÉS per Menorca, dos partits ecosobiranes i el suport extern al govern de PODEMOS, no ha impulsat decididament l'ensenyament en català. Ja duim dos anys de legislatura i encara no s'ha fet un es-

tudi per saber com està la implantació del Decret de mínims, centre per centre, després del pas de la legislatura Bauzá, que va perseguir la llengua catalana i pretenia eliminar-la i, en el seu lloc, imposar el trilingüisme.

Per tant, des del sindicat, fem tot el que podem per impulsar el coneixement i sobretot l'ús de la llengua catalana als centres i fora dels centres. Treballam per implicar els agents socials en la normalització del català i exigim a les institucions que treballin pel català, marquin objectius, planifiquin accions i impliquin el màxim de persones i entitats possibles en la recuperació i la incentivació de l'ús del català.

¹ Mayans, Pere (2016). "La immersió lingüística a Catalunya: Una mica d'història". <<http://lliureimillor.cat/2016/04/16/la-immersio-linguistica-a-catalunya-una-mica-dhistoria-per-pere-mayans/>>.

² Informes sobre l'ensenyament en valencià fets per l'STEPV. <<http://www.intersindical.org/llengua>>.

³ Melià, Joan (2015). "El català a les Illes Balears. 2014". *Llengua i Ús. Revista tècnica de política lingüística*. Generalitat de Catalunya.

⁴ Bassa i Martín, Ramon, coordinador (2013). "Sobre el model lingüístic escolar de les Illes Balears". UIB. Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació.

⁵ Dades de la Conselleria d'Educació i Universitat del Govern de les Illes Balears. <<http://www.caib.es/pidip/dadesComunicat.do?lang=ca&codi=8820130>>. <<http://www.caib.es/pidip/annexes/2015/9/10/1979180.pdf>>.

⁶ Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús i l'ensenyament de i en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en els centres docents no universitaris de les illes balears. BOCAIB 17-07-1997. Ordre de dia 12 de maig de 1998, per la qual es regulen els usos de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com a llengua d'ensenyament. Vigents.

⁷ Dades estadístiques específiques dels centres d'educació infantil, primària i secundària de les Illes Balears de titularitat pública i concertada. Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE). <http://iaqse.caib.es/documentos/publicacions/Estad_res_centres_2014_2015.pdf>.

Ensenyament en/del català a Catalunya Nord: un got mig buit o mig ple

Elena Gual Escoles Arrels

A Catalunya Nord l'ensenyament del català es proposa als alumnes en dos tipus de centres: els públics i els privats.

Al privat: Una mica més de 1.000 alumnes reben ensenyament del català i en català tant en els centres laics com catòlics, del parvulari a la secundària. Les propostes van de centres immersius fins a l'estudi de la llengua catalana tres hores setmanals. No hi ha classes bilingües i la gran majoria de l'ensenyament es concentra a la plana del Rosselló.

Al públic: Més de 3.000 alumnes reben un ensenyament de la llengua. Totes les modalitats estan desenvolupades en el conjunt del territori:

- Algunes hores de català setmanals del parvulari a la primària en presència del mestre de la classe o d'un interventor de l'APLEC (Associació Cultural per la Promoció del Català a les Escoles, <http://aplec.cat/>).
- Classes bilingües amb el temps d'ensenyament repartit entre francès i català. Alguns pobles arriben a tenir més alumnes inscrits en aquest model que en la línia monolingüe.
- Dues escoles immersives Arrels a Perpinyà amb 330 alumnes.
- A la secundària hi ha la possibilitat d'hores de llengua i d'història.

L'oferta pot semblar ampla i completa. Malauradament, tots els models tenen les seves limitacions: sorteig per inscriure els fills dins les seccions bilingües, manca de professors bilingües formats, limitacions de les implantacions de les escoles o lentitud de la progressió de l'ensenyament bilingüe o immersiu.

Notem amb els anys una demanda creixent dels pares sigui quin sigui el seu origen sense que

l'Administració la resolgui amb els mitjans corresponents, contràriament als altres territoris de l'Estat, on la progressió és més ràpida.

El projecte de les escoles Arrels neix l'any 1981 en un marc associatiu i amb la voluntat d'ensenyar a llegir i escriure en català. En aquest moment significava voler trencar un tabú.

L'any 1995, totes les escoles en «llengües minoritàries» de l'Estat francès (basc, occità, bretó i català) van negociar un reconeixement legal en un marc d'escola privada. Arrels va optar per integrar l'escola pública; va ser l'única associació a fer-ho.

El projecte de l'escola Arrels fins ara havia estat doble: per una banda assegurar un ensenyament de qualitat en els seus centres i per altra fer-ho en català.

A partir del 95, es va poder incidir i contribuir a eixamplar l'ensenyament en català a les escoles públiques de tot Catalunya Nord.

Amb l'obertura, el setembre de 2015, d'una segona escola Arrels en un barri molt desfavorit de Perpinyà es va reforçar la idea que l'ensenyament del català i en català havia de poder arribar a totes les famílies sense discriminacions socials o econòmiques.

El projecte es va eixamplar al setembre de 2017 proposant a tots els alumnes, en el marc de l'escola, un ensenyament gratuït dels instruments catalans de música tradicional impartit pels professors del Conservatori.

Arrels defensa l'accés a la llengua i a la cultura catalanes per a tots, sense discriminacions, en el marc de l'escola pública de Catalunya Nord.

Principals línies i eines polítiques per a l'extensió del coneixement del català a Andorra

Sergi Valdés Alemany Director de Política Lingüística. Ministeri de Cultura, Joventut i Esports · Govern d'Andorra.

Al Principat d'Andorra, el setembre del 2016, es van aglutinar sota el Departament de Política Lingüística del Ministeri de Cultura, Joventut i Esports les accions i el treball del Servei de Política Lingüística i de l'Àrea de Llengua Catalana per millorar el grau de coneixement del català de la població del país i augmentar-ne l'ús.

Les actuacions bàsiques són l'assessorament i la dinamització de la llengua, la seva difusió entre les persones adultes i la seva avaluació amb certificacions oficials, el compliment de la legislació i la promoció exterior de la llengua catalana i de la cultura andorrana.

Andorra és l'únic territori de parla catalana en què la llengua avança, si ens remetem al *IX Informe sobre la situació de la llengua catalana* (2015).

L'informe, amb dades analitzades del 2009 al 2014, fa visible que el grup de catalanoparlants al país, que s'havia anat reduint proporcionalment tot i disposar d'una xifra estable de 17.000 catalanoparlants inicials, ha aturat el seu decreixement i, fins i tot, ha vist incrementada moderadament la presència del català. Ara, la xifra de catalanoparlants inicials es manté en 17.799, gairebé com els darrers 15 anys.

En relació amb la transmissió lingüística intergeneracional, Andorra és juntament amb Catalunya un dels territoris amb un nivell superior d'atracció de nous parlants per la via familiar.

Amb tot, no ens podem relaxar a l'hora de fomentar l'ús del català. És evident que els percentatges de l'ús de la nostra llengua en alguns contextos menys formals són poc esperançadors i hem d'assumir amb fermesa el repte que augmentin significativament en el futur.

El català és la llengua d'Andorra i, com a tal, és patrimoni identitari del país i un element que cohesionava la població. Per això són tan importants els recursos que es destinen a la promoció de la llengua entre les persones majors de 16 anys:

- **Accions de promoció en diversos àmbits socioeconòmics** per afavorir l'acompliment dels drets i els deures que emanen de la Llei d'ordenació de la llengua oficial
- **Aprenentatge de la llengua de manera no acadèmica i distesa a través del Voluntariat per la Llengua.**
- **Oferta de cursos presencials** de format intensiu o extensiu **per al gran públic**, que promou la llengua de manera gratuïta en els nivells A1, A2, B1, B2, C1 i C2.

- **Oferta de mòduls** (entre 20 i 60 hores) de llenguatge específic oral o escrit per a **empreses privades o institucions públiques**.

- **Oferta d'autoaprenentatge de la llengua**, en format gratuït i al llarg de l'any, articulada a través de cinc centres dispersos pel territori.

- **Convocatòria dos cops l'any dels exàmens oficials de llengua catalana** del Govern corresponents als sis nivells lingüístics anteriorment citats: febrer i juny (el nivell C2 només es convoca al juny).

Totes són línies de treball notòries per a una petita comunitat pirinenca, que conviu amb tres accions més actuals que mereixen ser comentades:

1. La instrucció departamental

Una línia departamental que vol articular que el nivell C1 sigui majoritari per a qualsevol treballador públic de l'Administració andorrana en les noves contractacions i que esdevingui recomanat en els processos de reciclatge lingüístic.

2. El pla de dinamització lingüística per al Pas de la Casa

Pla en marxa des d'aquest mes d'octubre, que esperem que renovi l'interès dels ciutadans d'aquella població a favor de la nostra llengua.

Un pla que podria permetre ser aplicat amb certes adaptacions a altres punts del país.

3. La implantació d'un pla nacional d'acolliment lingüístic

Un pla que ofereixi facilitats per accedir a l'aprenentatge de la llengua amb resolucions administratives favorables i ajudes socials per les persones que s'hi acullin i especialment per a les que hagin reeixit amb bon resultat acadèmic, i amb incentius per als empresaris que s'hi impliquin.

A tall de conclusió, cal tenir present que Andorra també és un país on el català conviu, en el dia a dia, amb altres llengües, ja sigui per la presència de diverses llengües d'origen entre la població, ja sigui per la quantitat de visitants d'altres llengües que acull al llarg de l'any.

Som conscients que una llengua es parla quan és imprescindible, quan la necessitem per satisfer algun interès i és en aquesta tasca en la qual incidim especialment per avançar en la recerca d'àmbits en què el català sigui i se senti indispensable; en què satisfaci interessos pels quals la nostra societat és capaç de moure's.

Er occitan ena escòla aranesa

Jusèp Loís Sans Socasau Professor de matematicas (en occitan) ena ESO
President dera acadèmia aranesa dera lengua
occitana

Er an 1982 i auie mèstres ena Val d'Aran qu'en connexion damb era revista *Tèrra Aranesa* hègen recuelh de paraules araneses confeccionant vocabularis entà poder-les aplicar en ensenhament. Açò passaue uns ans dempús d'aqueth Estatut d'Autonomia que tractaue er aranés damb timidesa, qualificant-lo de "parla a ensenhar e a protegir". Non siguec enquia 1983 qu'un Decrèt deth Departament d'Ensenhament qu'obligauè ar ensenhament deth catalan e deth castelhan en toti es nivèus e modalitats e en toti es centres publics e privats, establie qu'en Aran se podie ensenhar tanben er aranés e en aranés. Ère opcionau. Eth temps e es consciéncias acabèren possant aqueres mesures opcionaus en obligatòries, e ua instruccion as Directors e Claustres dera Val d'Aran deth cors 1986-87 obligauè a emplegar er aranés de manèra progressiva e generalizada en toti es nivèus, graus e còrsi. Aqueth madeish cors s'estructurèc un projecte de reciclatge de mèstres. Eth procès siguec lent.

A plaser, molt a plaser s'auancèc, damb era complicitat deth professorat, ena consolidacion formau der emplec dera lengua pròpria, enquia aué en dia en que des de hè quauqui ans, er occitan ei era lengua veiculara des centres educatius e era lengua ena que toti es mainatges aranesi aprenen era lectoescritura. E aguest modèl qu'encara ei en procès, non a deishat de configurar-se, tanpòc enes darrèrs ans qu'an servit entà consolidar era preséncia der occitan ena escòla aranesa, de manèra equilibrada e participada. Comencèrem damb recuelhs de lexis e auançam en ua escòla de país, damb era collaboracion e participacion decisiva deth Conselh Generau d'Aran en matèria de reciclatge, d'elaboracion de libres de tèxte, propòstes literaries, e d'auti... Er aranés ena escòla aranesa ei vertebrador e inclosiu, e aguesti dus son es principis basics dera sua implantacion; vertebrador coma escòla pròpia de pòble, qu'a sabut trobar ena lengua deth territòri ua valor edu-

Er aranés ena escòla aranesa ei vertebrador e inclosiu, e aguesti dus son es principis basics dera sua implantacion; vertebrador coma escòla pròpia de pòble.

cativa e formativa. Inclosiva pr'amor qu'ei era lengua dera integracion entà toti e de toti. Apruprèt eth 40 per cent des ores d'ensenhament obligatòri se hèn en occitan e compartissen espaci damb eth catalan, castelhan e es lengües estrangèras, francès e anglés. Eth projecte lingüistic e educatiu des centres incorpòre cinc lengües.

En aguesti darrèrs ans de rapides e enormes transformacions, damb importants moviments migratòria, damb ua importanta acuelhuda de mèts deth 45 % de poblacion, ena qu'era majoria ère estrangèra ara Union Europea, era escòla damb era implicacion ena implantacion dera lengua pròpia ena politica educativa a estat un des elements fundamentaus d'estructuracion deth país.

Cau demorar en futur qu'era escòla seguirà desvolopant un papèr transcendent en aguesta línia, e qu'aqueres renóncies e dificultats, qu'a viatges se deishen veir, se venceràn en benefici d'aquera actitud formativa e integradora qu'an d'auer es mainatges aranesi e que les ven facilitada pera lengua ena escòla.

A incidencia da aprendizaxe do inglés en relación á situación actual da lingua galega

STEG

“Siempre se ha dicho que la precisión que uno posee en el uso del gaélico (lo mismo que la santidad del alma) es proporcional a la carencia de bienes terrenales, y puesto que nuestra era la flor y nata de la pobreza y desgracia, no entendíamos por qué los eruditos prestaban atención al gaélico corrupto y poco afortunado que se podía oír en otras partes.”

Flan O` Brienn, *La boca pobre*

A xuízo do STEG, un dos elementos determinantes que inflúe negativamente no retroceso que está a sufrir a lingua galega actualmente é a promulgación no seu día do Decreto 79/2010 para o Plurilingüismo no sistema non universitario de Galicia.

Por que? Porque, malia todas as eivas que queiramos poñerlle ao camiño percorrido no camiño da normalización, “dentro dunha situación histórica de substitución do galego polo castelán”(verbigracia, conclusión realizada por Anxo Lorenzo pouco tempo antes de ser nomeado Secretario Xeral de Política Lingüística e promotor do famoso Decreto), este novo

marco legislativo vén romper co consenso de mínimos existente que, mal que ben, se traducira sucesivamente en accións encamiñadas a fornecer o camiño de normalización da nosa lingua:

1981: Estatuto de Autonomía de Galicia.

1983: Lei de Normalización Lingüística.

1995: Decreto 247/1995 polo que se desenvolve a LNL para a súa aplicación ao ensino en lingua galega nas ensinanzas de réxime xeral...

2004: Plan xeral de Normalización da Lingua Galega

2007: Decreto 124/2007 de promoción do galego no ensino

Básicamente, este Decreto de Plurilingüismo do goberno de Feijoo, proxecta a idea do “equilibrio lingüístico” entre as linguas cooficiais, presentándoo como unha necesidade derivada da globalización e da mobilidade laboral dentro da realidade social europea e contempla implicitamente como unha “ameaza” a lexislación anterior de conxunción de linguas socialmente aceptado, convertindo este elemento de consenso no subrepticio argumento da imposición do galego ou realidade paralela, en palabras do investigador Henrique Monteagudo (Universidade de Santiago de Compostela).

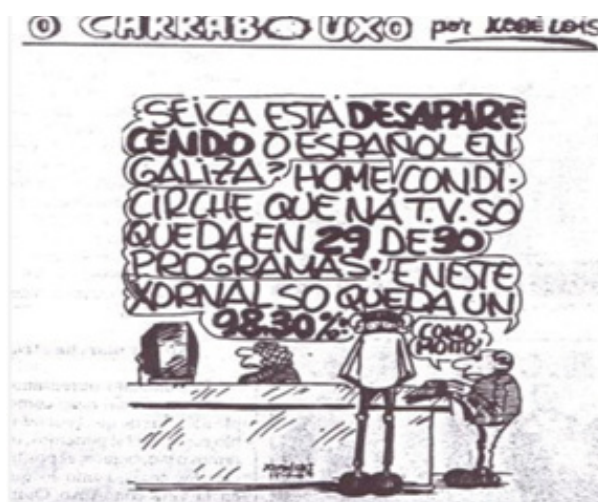
Nesta liña, o Decreto supón un retroceso no camiño de normalización do galego porque:

- Renuncia a obxectivos normalizadores
- Establece os famosos límites ao galego a prol dese pretendido “equilibrio”, cun máximo do 50% e tendendo cara o 33%.
- Ao abeiro desta lexislación, afástase o galego do eido científico- tecnolóxico.
- En Educación Infantil, a lingua predominante na aula queda a expensas do que determinen as familias.
- O concepto de normalización desaparece da nomenclatura administrativa e lexislativa en favor da “dinamización” (“a linguaxe agocha ideoloxía”, ver Rampin, Matteo, *Vender la moto*, Alianza Editorial)

Coa renuncia á normalización que supuxo este decreto, asociado tamén a un recorte de case o 70% dos orzamentos destinados á normalización/ dinamización do galego no ensino, desaparece a concepción ética da restitución de dereitos e oportunidades para o conxunto da poboación e non para un sector da mesma. Neste camiño, prescínlese das accións normalizadoras de discriminación positiva encamiñadas a corrixir asimetrías e remover os obstáculos que imposibilitan o exercicio de dereitos fundamentais.

A este respecto, pensamos que a defensa de maiores espazos de uso para o idioma propio até acadar unha situación de normalidade non pecha as portas á presenza asumida doutra(s) lingua(s) estranxeiras no currículo e que a potenciación do plurilingüismo non se debe procurar en detrimento das linguas minoradas (CELRM, Consello de Europa).

Dende o STEG consideramos, seguindo o enfoque da investigadora Mariló Candedo Gunturiz (Nova Escola Galega e Universidade da Coruña), que os obxectivos da normalización non se deben contrapoñer aos do plurilingüismo, entendido en clave inclusiva e ecolingüística, que é o que vén facendo esta Xunta de Galiza, senón que cómpre procurar unha orientación curricular e didáctica superadora de confrontacións asimétricas entre linguas.

Fontes bibliográficas consultadas

Candedo Gunturiz, Mariló (2012). «O plurilingüismo e o Decreto do plurilingüismo».

Monteagudo, Henrique (2010). «Atar o galego en curto», *El País*.

Rampin, Matteo, *Vender la moto*, Alianza Editorial.

Baamonde, Antón (2007). «Algo más sobre el gallego», *El País*.

O’Brienn, Flann (2008). *La boca pobre*. Nordica.

Lorenzo, Anxo M. (2005). «Planificación lingüística de baixa intensidade: o caso galego», *Cadernos de Lingua* 27: 39-59.

Situació del basc a la CAB i la influència dels programes plurilingües

STEE-EILAS

El 16 de desembre de 1982 es va publicar la Llei de Normalització Bàsica del Basc. Mitjançant aquesta llei es reconeix a tot l'alumnat el dret a rebre l'ensenyament tant en basc com en castellà, i s'hi fixa l'obligatorietat de l'ensenyament de la llengua oficial no triada per la família. Mitjançant el decret 138/1983 es regulen els models lingüístics que s'imparteixen a cada centre tenint en compte la voluntat de les famílies i l'entorn sociolingüístic:

Model A: ensenyament en castellà com a llengua vehicular, excepte en l'assignatura de llengua basca i literatura.

Model B: ensenyament d'una part de les assignatures en castellà i una altra en basc. (Aquest model era bastant flexible i cada centre decideix quines matèries imparteix en cada llengua, encara que com a mínim la llengua castellana i literatura i les matemàtiques s'han de fer en castellà. De fet, en la majoria dels casos són les úniques que s'imparteixen en castellà.)

Model D: ensenyament en basc com a llengua vehicular, amb el castellà com a assignatura.

El mateix decret estableix que en batxillerat i formació professional, els únics models que s'impar-

La xarxa pública és la que ha garantit l'euskaldunització de la immensa majoria de l'alumnat basc, sobretot a partir de la dècada dels 90.

tiran són l'A i el D. (Tanmateix, una modificació normativa recent permet també la implantació del model B en aquestes dues etapes, amb la intenció declarada d'estendre-hi l'ensenyament en basc).

Aquests models lingüístics s'apliquen tant als centres públics com als privats (amb l'única excepció dels centres amb programes estrangers que, tanmateix, tenen també l'obligació legal d'impartir un determinat nombre mínim d'hores de basc).

Des d'aleshores, l'augment d'alumnat matriculat en el model D ha crescut incessantment, sobretot

en educació infantil i en primària. A dia d'avui, en aquestes dues etapes el percentatge de matriculació se situa al voltant del 70% en el model D, el 25% en el B i el 5% en l'A. A l'educació secundària el model A arriba l'11%.

Els models lingüístics han permès que cada xarxa educativa (sobretot a la xarxa privada) optés pel que considerés oportú, la qual cosa ha garantit en gran manera la "llibertat d'elecció de centre" de les classes mitjanes i altes. En canvi, la xarxa pública és la que ha garantit l'euskaldunització de la immensa majoria de l'alumnat basc, sobretot a partir de la dècada dels 90. L'enorme atomització del sistema educatiu basc (50% de xarxa privada concertada dividida en diferents patronals) ha permès que cada centre educatiu pogués adaptar-se a la demanda de l'entorn i d'aquesta manera ha avantposat la "llibertat d'elecció" dels seus potencials clients a la necessitat que de l'alumnat aprenguessin les dues llengües oficials.

Amb la introducció de l'anglès com a assignatura en educació infantil a la fi dels anys 90, s'inicia una nova etapa en què a poc a poc l'aprenentatge d'aquesta llengua comença a copar espais en els quals el bilingüisme (basc, castellà) encara no estava prou garantit. Així, l'any 2010 s'estableix el marc d'experimentació trilingüe a la Comunitat Autònoma Basca. Un cop finalitzada l'experimentació l'any 2014, es conclou que la introducció de l'anglès com a llengua vehicular en determinades àrees no influeix en el nivell d'assoliment competencial de la resta de llengües. Aquestes conclusions xoquen amb els resultats assolits en les Avaluacions Diagnòstiques que duu a terme el mateix Departament d'Educació, les quals permeten observar un preocupant descens en el co-

neixement que l'alumnat té del basc, sobretot en aquells models i xarxes en què es va implementar el model trilingüe.

El decret 236/2015, de 22 de desembre, pel qual s'estableix el currículum de l'educació bàsica fa un pas més, i obre la possibilitat que cada centre educatiu decideixi quines assignatures i quantes hores dedica a l'anglès i dissenyi el seu projecte lingüístic de centre en funció del seu context sociolingüístic particular, cosa que suposa una desregulació total del sistema pel que fa al tractament de les llengües. La reflexió de partida que planteja el Govern basc és la següent:

Així mateix, l'avaluació realitzada per l'ISE-IVEI sobre el Marc d'Educació Trilingüe ha posat de manifest que l'ús de la llengua estrangera com a vehicle d'aprenentatge d'altres matèries millora substancialment la competència lingüística en anglès, alhora que es manté l'adquisició de la resta de competències.

L'acord per a la formació del nou Govern basc incideix en l'impuls a anglès. Els dos partits signataris (PNB i PSE) adquireixen el compromís d'estendre el model trilingüe a 500 centres, tant públics com privats, sense cap previsió pel que fa a la dotació de recursos humans o materials. Els moviments a favor del basc i la resta d'organitzacions sindicals tampoc mostren cap tipus de preocupació respecte a aquest tema, la qual cosa deixa un panorama molt descoratjador per als propers anys. El fet que les ikastoles (model D de l'escola privada i amb molta influència en l'Administració) estiguin darrere d'aquest plantejament lingüístic potser ha condicionat l'opinió de molts agents.

El basc a Navarra

STEE-EILAS

Introducció

El basc és la llengua d'Euskal Herria. El territori està sota la tutela dels estats espanyol (Hegoalde, el sud)) i francès (Iparralde, el nord) i de tres administracions diferents: Comunitat Autònoma Basca, Navarra i el Departament dels Pirineus Atlàntics (Aquitània). La situació sociolingüística i legal dels diferents territoris on es parla és molt diferent.

Situació del basc a Iparralde

No hi ha un reconeixement oficial del basc i el marc d'ensenyament del i en basc és «alegal». Des de fa dècades hi ha centres privats d'immersió en basc, ikastoles, i línies bilingües basc-francès als centres públics. (Actualment s'ofereixen amb caràcter voluntari en la meitat dels centres.) En els darrers anys es comencen a oferir programes d'immersió als centres públics.

Situació del basc a Navarra i la influència dels programes plurilingües

Evolució de l'ensenyament en i del basc

El 1986 es va publicar a Navarra la Llei del basc, que establia 3 àrees lingüístiques: bascòfona, mixta i no bascòfona. Només a l'última, on viu un 10% de la població, el basc té un reconeixement oficial i n'és obligatori l'aprenentatge.

Malgrat que durant els últims 30 anys el basc ha avançat en percentatge de parlants i en presència social, en la darrera dècada la situació ha estat bastant agònica. Hi ha hagut retallades i obstacles als mitjans de comunicació i a qualsevol intent d'avenç en l'Administració o la cultura i especialment l'intent de posar fre a l'expansió del basc en l'àmbit educatiu.

A la zona mixta, on viu el 60%, les i els parlants han tingut alguns drets, entre els qual hi ha la possibilitat d'estudiar en programes d'immersió

Malgrat que durant els últims 30 anys el basc ha avançat en percentatge de parlants i en presència social, en la darrera dècada la situació ha estat bastant agònica.

en aquesta llengua. A l'anomenada zona no bascòfona, en la qual resideix el 30%, no existeixen drets lingüístics i fins a aquest curs escolar no ha estat possible cursar estudis en basc. Tant a la zona mixta com a la zona no bascòfona l'estudi del basc en el sistema educatiu és optatiu.

En començar l'escolarització aproximadament el 30% de l'alumnat estudia en models d'immersió en basc i un altre 20% cursa 4 hores setmanals en aquesta llengua. El percentatge dels qui cursen el model A, basc com a assignatura, baixa dràsticament en les etapes següents. En començar l'ESO, el 60% de l'alumnat de Navarra no té cap contacte amb el basc.

Fins a l'any 2000 els percentatges d'alumnat que estudiava en basc va augmentar gradualment. Malgrat no dur a terme una política activa favorable al basc, UPN i PSN no hi eren totalment bel·ligerants. A començament dels 90 fins i tot UPN feia campanyes de matriculació a la xarxa pública sota el lema 'Estudiar en basc és el futur' o l'Ajuntament d'Iruñea editava llibres com *Pamplona se dice Iruña*. A partir d'aquests anys, però, comença o s'aguditza la intoxicació ideològica del basc=separatisme=ETA. La situació es polaritza cada vegada més en pro i contra el basc.

L'inici dels programes en anglès

Des de finals dels 90, s'inicia l'acord amb el British Council a diversos centres de Navarra. Aquesta experiència es vol estendre a més centres, però aquest organisme considera que no hi ha prou mitjans per mantenir-hi acords. Per això, el Govern inicia de manera experimental els TIL, els anomenats programes de Tractament Integrat de les Llengües, a diversos centres. De l'experimentació es va passar a l'extensió massiva, ara sota la denominació de PAI (programes d'aprenentatge en anglès). Tot això es va dur a terme d'una manera totalment improvisada, sense cap tipus de planificació, sense recursos humans ni materials suficients i molt sovint imposant-ho contra de la voluntat dels centres. A més, la implementació progressiva dels programes està provocant i provocarà problemes greus en les plantilles.

Malgrat les crítiques d'alguns agents educatius i sindicats, especialment d'STEILAS, PSN i UPN han continuat endavant amb una clara intenció, que fins i tot va explicitar l'anterior presidenta en un programa d'àmbit estatal: posar fre al basc.

La veritat és que l'anglès és un producte que es ven sol i s'ha incidit en un missatge que, encara que no sigui cert, ha fet forat: «El que abans estava reservat a l'elit econòmica i cultural, l'educació bilingüe (el basc pràcticament se'ls oblida), ho posem a l'abast de tothom.»

Els alcaldes i regidors de la zona no bascofona i mixta es van apressar a sol·licitar que als seus pobles s'implantessin els programes per obtenir rèdit polític. Venien l'anglès per al món globalitzat com la panacea.

La ja polaritzada societat navarresa encara s'ha polaritzat més amb aquest tema. PSN i UPN-PP han aconseguit que es vegi com una guerra entre el basc i l'anglès. Hi ha contribuït que alguns agents educatius favorables a l'ensenyament en basc hagin incidit especialment en aquest argument i que les famílies que apostaven pels models d'immersió en basc s'hagin resistit al fet que s'incrementessin les hores a impartir en anglès perquè volen, lògicament, garantir l'aprenentatge del basc a les seves filles i fills.

La situació actual

El nou executiu, que va sortir de les urnes el 2015 amb el suport de quatre partits o coalicions de partits, suposadament hauria de ser més favorable a l'extensió del basc, però en el seu acord programàtic no recull un canvi de la llei per suprimir la zonificació i les mesures adoptades fins ara són bastant tímides. En els propers mesos

La implementació progressiva dels programes d'aprenentatge en anglès està provocant i provocarà problemes greus en les plantilles

s'haurà d'aprovar el pla estratègic del basc, que no és gaire ambiciós. A més, la majoria dels agents i col·lectius a favor del basc estan actuant amb una prudència excessiva.

Respecte als programes d'ensenyament en anglès, el Govern va establir en el seu acord programàtic una moratòria en la implantació dels programes i una avaluació.

La moratòria va consistir a no augmentar durant un curs escolar el nombre de centres on es poguessin impartir els programes. La suposada paralització de l'extensió dels programes va servir com a excusa a l'oposició, ajudada per algunes organitzacions sindicals, per manipular les famílies i pressionar al govern.

Es pot considerar que l'avaluació, que incloïa una part sociològica i una altra de resultats, ha estat un frau. Finalment el Govern no ha gosat escometre un canvi en el rumb de l'ensenyament de les llengües a Navarra i ha aprovat una nova normativa que regula l'aprenentatge de les llengües estrangeres que amb prou feines canvia l'anterior.

En un futur immediat el panorama és bastant descoratjador ja que un possible canvi de política lingüística necessitaria un consens per canviar l'actual marc legal i de moment no existeix la majoria suficient.

Es pot considerar que l'avaluació dels programes d'aprenentatge en anglès, que incloïa una part sociològica i una altra de resultats, ha estat un frau.

Manifest de Sitges

Els sindicats signants presents a la reunió de Sitges, que ja portem una trajectòria de treball en comú, ens comprometem a continuar treballant —com a part substancial de la nostra acció sindical— en la defensa de les llengües pròpies dels territoris, d'acord amb les consideracions següents:

1. La diversitat lingüística a Europa, i en concret a l'Estat espanyol i francès, és un fet que forma part de la realitat. Hi ha acords internacionals sobre la protecció de les llengües anomenades regionals o minoritàries que no sempre els estats signants com l'espanyol han respectat i impulsat, especialment pel que fa al reconeixement de la unitat de la llengua en comunitats separades administrativament, el dret a disposar d'espais comunicacionals propis que puguin gaudir de la reciprocitat en les emissions i el dret a establir sistemes educatius en llengua pròpia.

2. La persistència de les situacions de vulnerabilitat i minorització de les llengües, malgrat el seu caràcter d'oficials als seus territoris, no és només una conseqüència del contacte entre llengües o de raons demogràfiques, sinó de polítiques lingüístiques i culturals uniformitzadores que afecten el desenvolupament de les llengües pròpies.

3. Les comunitats lingüístiques tenen el dret i l'obligació d'organitzar els seus sistemes educatius en les seves llengües a partir de la realitat o les necessitats de les seves societats.

4. Els models lingüístics escolars que s'han desenvolupat són molt diversos en cada llengua i també són diferents dins la mateixa llengua segons el territori. Qualsevol reconsideració o actualització ha de partir de les seves experiències o dels resultats obtinguts en cada model. Els programes d'immersió, dins models de conjunció lingüística, són els que millor han assolit l'objectiu de la igualtat en les competències lingüístiques de les llengües oficials, és a dir, la competència en la llengua pròpia i en castellà. És important la seva extensió a secundària, especialment a FP, etapes educatives on hi ha dèficits importants.

5. L'aprenentatge d'una llengua estrangera és un objectiu compartit, però no es poden manipular les expectatives socials sobre l'aprenentatge de les llengües estrangeres per tal de reduir l'espai de les llengües pròpies que encara no estan normalitzades.

6. L'acord polític que ha permès la formació del govern espanyol, promourà el trilingüisme com una alternativa als models educatius actuals i, hi veiem, una intencionalitat uniformitzadora i centralitzadora sempre en detriment del gallec,

el basc, el català, l'aranès, l'asturià i l'aragonès, cosa que no ens deixarem imposar.

7. Els diferents governs amb competències educatives són ambigus en parlar de programes de plurilingüisme com a resposta a la complexitat lingüística d'algunes societats. Aquest plurilingüisme no es refereix a les llengües d'origen de l'alumnat (més de 270 llengües maternes diferents a Catalunya, per exemple), sinó sempre en relació amb l'anglès i a la recollidació del castellà com a llengua vehicular de l'escola, el que anomenem el fals plurilingüisme.

8. És imprescindible que el govern de l'Estat asseuri la pervivència de les llengües pròpies de l'Estat, amb un sistema educatiu consensuat i en consonància amb un nou model econòmic i social, que disposi d'un model lingüístic escolar on les llengües pròpies siguin llengües vehiculars de l'ensenyament i de comunicació interna i externa i asseuri el coneixement de les dues llengües oficials i d'una llengua estrangera, per tal que —des de l'escola— puguem treballar per la integració, la igualtat d'oportunitats i la cohesió social.

A Sitges, Palau Maricel, 14 de gener de 2017

Contra la mediocritat i la ignorància, la literatura ens farà lliures

Joan Martori Professor de llengua i literatura

El dissabte 14 de gener de 2017 els professors d'institut Jaume Ferrer i Joan Martori del Col·lectiu Pere Quart varen intervenir en les Jornades sobre Llengües assetjades celebrades al Palau Maricel de Sitges per tal de constatar la problemàtica de l'ensenyament de la literatura a l'ESO i al batxillerat.

El Col·lectiu Pere Quart neix de la preocupació i les inquietuds d'un grup de professors de secundària, d'universitat i també d'estudiants del màster per a professorat de secundària per la residualització de la literatura i dels coneixements humanístics a les aules.

La nostra reivindicació no l'entendem i no voldríem que s'interpretés com una reivindicació estrictament gremial i corporativista, és a dir, no només es tracta de demanar més hores i vetllar per la parcel·la de coneixement que impartim, sinó d'alertar sobre la pèrdua de pes de la literatura i que aquest fet va en detriment de la formació de la ciutadania i de l'escola pública. Aquest bandejament ens ha portat a crear el Col·lectiu Pere Quart i a impulsar el Manifest SOS Literatura a l'ensenyament (maig 2016) per generar un debat i crear un corrent d'opinió per mirar d'influir en les autoritats educatives per revertir aquesta situa-

En un món cada vegada més complex, en què a la institució educativa se li demanen i exigeixen més coses, no podem permetre que es renunciï a la literatura i per extensió a les humanitats.

ció. El manifest neix de la nostra responsabilitat professional i ciutadana, així com de la voluntat de contribuir a fer una societat millor en la qual la cultura escrita i la literatura no desapareguin perquè entenem que, juntament amb les arts, les idees i el món humanístic són els pilars per construir una societat més humana i més democràtica, i això també vol dir més equitativa i justa. Tant és així, que pensem que la nostra lluita i els objectius que perseguim poden ser compartits pel món sindical que avui ens acull i ens permet exposar el que hem fet i el que farem properament.

La constitució del CPQ i l'impuls del manifest ja compta amb més de 3.700 adhesions de les principals institucions culturals del país, de diversos departaments de filologia d'universitats catalanes, de professorat, d'escriptors, de traductors, de la professió teatral, d'editors i llibreters, etc.

En un món cada vegada més complex, en què a la institució educativa se li demanen i exigeixen més coses, no podem permetre que es renunciï a la literatura i per extensió a les humanitats. La literatura i tot l'univers humanístic és una eina de coneixement de primer nivell, però sobretot és el fonament per construir una societat i una ciutadania culta, crítica, sensible i democràtica. ¿De veritat que en aquests temps de barbàrie i de derrotes col·lectives en la dimensió social davant de les lleis del mercat i els poders econòmics podem prescindir de la literatura i de coneixements com la filosofia o l'art? Si no defensem aquestes disciplines des de l'escola i li exigim a la institució acadèmica que les protegeixi, on es podran exigir?

Difícilment podrem salvar la llengua amb tota la seva riquesa lèxica, dialectal i de registres, sense salvar la literatura. Si perdem definitivament la literatura als instituts no només es trencarà la cadena de transmissió del nostre patrimoni literari, la qual cosa seria molt difícil de poder esmenar, sinó que la llengua malbaratarà tota la seva capacitat i potencialitat expressives per a les futures generacions de ciutadans. I això afecta la dimensió oral, però sobretot a la llengua escrita.

Davant la perspectiva del futur imminent no podem ni volem ser còmplices d'aquest evident utilitarisme que és la nota dominant i que —al

nostre entendre— és la disfressa de la barbàrie del neoliberalisme.

En aquest escenari, el Col·lectiu Pere Quart ha impulsat diverses iniciatives per donar a conèixer els objectius que ens ocupen i que són la nostra raó de ser:

1) Publicació massiva d'articles donant suport a les reivindicacions del col·lectiu i al manifest. La campanya comença al digital *Núvol* i s'estén als diaris *Ara*, *La Vanguardia*, *El Periódico*, etc. Al digital de cultura *Catorze* s'ha publicat la sèrie "El meu professor de literatura", amb 14 articles. S'han publicat, també, alguns articles d'aquesta sèrie als diaris *El Punt Avui*, *Ara* i *La Vanguardia*, i al digital *VilaWeb*. Aquests textos han estat recollits en forma d'ebook a <https://www.nuvol.com/ebooks/lletres-de-batalla/>.

2) Diverses entrevistes sense resultats amb la directora de la Direcció General d'ESO i de Batxillerat, Montserrat Llobet. Presentació d'una instància al Registre (20 de juny de 2016) del Departament d'Ensenyament, amb un informe jurídic que planteja solucions perquè no es perdin hores de la matèria comuna de batxillerat. De moment només hi ha hagut silenci administratiu i encara estem esperant una resposta quant a les nostres demandes.

3) Taula rodona a l'IEC («SOS. Ensenyar literatura catalana») el 21 de juny de 2016. Hi van participar Xavier Antich, Jaume Aulet, Anton Carbonell, Andreu Freixes, Marta Khouja i Dolores Miquel (<http://files.cat.uab.cat/filcat/el-paper-residual-de-la-literatura-catala>).

El contingut de la taula rodona ha estat publicat a «SOS Ensenyar literatura catalana» (*L'Avenç* núm. 430, gener de 2017, p. 26 a 33)

4) Participació en la Jornada d'Espais Escrits com a CPQ (Vilanova i la Geltrú, 7 de novembre de 2016). Discussió i concreció del decàleg "El paper de la literatura i dels centres de patrimoni literari en la futura República Catalana" (<http://filescat.uab.cat/filcat/en-defensa-del-patrimoni-literari/>), acordat per Espais Escrits i el Col·lectiu Pere Quart (CPQ) a Vilanova i la Geltrú el 7 de novembre de 2016.

5) Primer Vermut Literari al Marquet de les Roques (Vall d'Horta. Sant Llorenç Savall), diumenge, 18 de desembre de 2016, en homenatge a Joan Oliver-Pere Quart. Dinamització del Marquet de les Roques com a Espai Escrit, en col·laboració amb la Masia La Muntada (Diputació de Barcelona), dedicat a Joan Oliver-Pere Quart. Projecte CPQ-Masia La Muntada.

Properes activitats

6) Participació com a CPQ en la XVI Assemblea General de Socis d'Espais Escrits, celebrada el 30 de gener de 2017.

7) Publicació d'un *ebook* del CPQ per al digital de cultura *Núvol*, amb el títol *Lletres de batalla*, que recull els manifestos i els textos programàtics, a més dels articles de la sèrie «El meu professor de literatura» amb col·laboracions d'escriptors i escriptores del Principat, de les Illes i de València, publicats a *l'Ara*, *El Punt Avui*, *La Vanguardia*, *El Periódico*, *Vilaweb*, *Núvol*, *Catorze...* Podeu descarregar-vos-el a <https://www.nuvol.com/ebooks/lletres-de-batalla/>.

8) Participació en el Simposi Afer d'Estat: «La llengua i la literatura a les aules sobre l'ensenyament de la llengua i la literatura catalanes a la secundària i la universitat a l'IEC» (26 d'abril de 2017). http://www.iec.cat/activitats/veure.asp?id_agenda=3796.

9) Taula rodona a l'Ateneu Barcelonès (20 de juny de 2017): «Un segle 21 sense humanitats?». Moderadora: Paula Alba (CPQ). Participants: Jaume Aulet, Xavier Diez, Marina Garcés, Gregorio Luri i Joan M. Minguet. <http://filescat.uab.cat/filcat/taula-rodona-un-segle-21-sense-humanitats/>.

10) Participació en Les IV Jornades Literatura, Territori i Educació (Arenys de Munt, abril de 2017) amb el lema «Paisatges de la Memòria». Vegeu <https://sites.google.com/view/paisatges-delamemoria>

12) Entrevista per al programa "El punt del llibre" (Ràdio Barcelona- Cadena Ser). http://cadenaser.com/emisora/2017/01/20/sercat/1484917427_113486.html

Davant de la situació de la literatura (com a model de llengua, com a font de coneixement del patrimoni, i com a eina per a fomentar l'esperit crític) minoritzada i residualitzada en el seu tractament en els plans educatius, no entenem el silenci administratiu de les autoritats educatives davant de les reclamacions i del "soroll" mediàtic que s'està produint. Creiem que és del tot exigible una intervenció decidida per part de l'administració educativa, com un exercici de responsabilitat política.

El CPQ en tot moment ha estat el mer transmissor d'un malestar existent, però també de l'esperança que es contribueixi a la creació d'un ensenyament públic de qualitat a partir d'un adequat tractament de la literatura. Hauriem actuat així com a modestos transmissors d'una part del sector professional de la literatura —els escriptors—, de les institucions culturals, de la indústria del llibre, del professorat de totes les matèries i de la societat en general. Sense aquest fet no s'entendrien el nombre d'adhesions i les complicitats que hem guanyat i guanyarem.

Finalment us demanem que llegiu el manifest, que en feu difusió —ara que comptem en aquestes jornades amb representants de tot l'Estat, que se sàpiga què està passant a Catalunya— i que se signin les adhesions a títol personal i com a institucions. Que s'utilitzin totes les vies de difusió de què disposeu els sindicats federats (informació als afiliats, butlletins, webs, etc.).

Que el feu córrer per les xarxes i en demaneu l'adhesió perquè som davant d'un problema que afecta tota la ciutadania i, en definitiva, la qualitat de la nostra democràcia.

Per aquest motiu us passem l'enllaç al manifest SOS Literatura a l'ensenyament: <https://www.change.org/p/directora-general-de-sos-literatura-a-l-ensenyament>.

Podeu contactar amb nosaltres a través de l'adreça: collectiuperequart@gmail.com. I seguir-nos a @cperequart.

(*) El present article parteix de la intervenció feta pel Col·lectiu Pere Quart en les *Jornades sobre Llengües assetjades*, però se n'ha actualitzat la informació en atenció al lector.

Per seguir la trajectòria inicial del CPQ vegeu <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000242/00000040.pdf>.

«El trilingüisme podria ser un sistema vàlid, però t'adones que se serveixen de l'anglès per anar residualitzant la llengua del país»

Entrevista a Josep Murgades

Laura Savall

-Veient la judicialització creixent de l'ús de la llengua a l'escola, amb l'aparell judicial espanyol qüestionant la immersió lingüística, no caldria que es revisessin críticament les renúncies de la Transició ençà?

Revisar críticament les renúncies de la Transició ençà s'ha de fer a propòsit de tot, no únicament de la llengua. A propòsit de la Transició, en el seu moment es va donar una definició molt bona, jocosa. Van dir que havia estat a l'inrevés d'allò d'aquella frase castellana "los mismos perros con distintos collares", i ho van capgirar: "Distintos perros con los mismos collares". Han canviat els gossos però els collars són els mateixos. I pel que fa a la llengua, a veure, la Transició és la que va fer possible que el català, i cap altra llengua de l'Estat que no sigui castellà, espanyol, fos reconeguda en la seva existència dins la Constitució. Pel que fa a les llengües, la Constitució espanyola del 1978, aquesta tan mitificada, tan invocada, només esmenta el castellà. Les altres no tenen noms; no especifica quines són. Nosaltres parlem una cosa inexistent...

-Al teu llibre *Escrits sobre llengua* (Pagès, 2016) caracteritzes els textos com a propis d'una sociolingüística de trinxa. En què consistiria? Què la diferenciaria de l'acadèmica?

Bé, a veure jo professionalment sóc filòleg i en la meva activitat docent m'he dedicat i em dedico sobretot a la literatura; i la meva especialització ja com a filòleg abasta bàsicament el Noucentisme en tota la seva complexitat, no únicament lingüística sinó literària. Això no vol dir, però, que de vegades no hagi escrit moltes coses sobre la llengua, però no des dels supòsits propis de la sociolingüística sinó des dels supòsits d'un filòleg que també entén en llengua encara que no sigui ben bé sociolingüista. I quan ho fa, ho fa des de la militància més que no pas d'estadístiques, treballs de camp, dades pròpies a partir de les quals treballen els sociolingüistes, etc.

-En un article del llibre que comentàvem més amunt estableixes una taxonomia dels diferents discursos presents en el debat sobre la llengua. Quins creus que són els que predominen actualment?

Bé, a grans trets predominen els mateixos, només que ara hi ha el nacionalisme espanyol que podríem dir-ne jocosament també no-nacionalisme espanyol. Ja que per ells els espanyols no ho són, de nacionalistes. Ara s'han desacomplexat del tot i en aquest sentit estan generant, això sí en nom de la democràcia, la llibertat i els drets humans, un discurs absolutament en contra de les altres llengües diferents de la castellana dins l'Estat. En definitiva, persisteixen en l'objectiu de residualitzar les llengües diferents dins del context de l'Estat espanyol.

-Has escrit que la política lingüística decidida fa 35-40 va consistir a despenalitzar el català i dur a terme un seguit d'accions per a «l'ús i la difusió de la llengua, però sempre dins la reserva que li és pròpia, és a dir, la dels espais comunicatius —informals o formals, tant és— estrictament endogàmics». Podries explicar amb més detall aquesta afirmació?

Qui va parlar primer de tot de la política lingüística que sorgeix en el marc de la Transició i de despenalització va ser Lluís Vicent Aracil. Després d'altres, hem anat aprofundint això. No hi va haver cap propòsit d'equiparar les llengües altres que l'espanyola amb l'espanyola dins els seus respectius territoris. És a dir, l'hegemonia absoluta i indiscutida continua sent la llengua castellana o espanyola, que ells en diuen la llengua comuna, "la lengua de todos", etc. Només que aleshores es van fer unes quantes concessions en el sentit que les llengües altres ja no foren perseguides, ja no foren penalitzades i que, doncs, es mantindrien així una mica com en conserva sense fer res per capgirar el procés de substitució a què es veuen sotmeses a causa de l'hegemonia aclaparadora de l'espanyola en tots els àmbits.

-Una de les afirmacions teves segurament més malenteses pel pensament políticament correcte de certa esquerra és que «integrar socialment és discriminar lingüísticament». Podries explicar què vols dir amb aquesta afirmació?

S'han desacomplexat del tot i en aquest sentit estan generant, això sí en nom de la democràcia, la llibertat i els drets humans, un discurs absolutament en contra de les altres llengües diferents de la castellana dins l'Estat.

A veure, no hi ha netedat sense brutícia. No hi ha dia sense nit. Això és estructuralisme elemental.

Doncs aleshores, en virtut del mateix estructuralisme elemental no hi ha integració si al mateix temps no hi ha discriminació, perquè no tothom, no tot, pot ser integrat, i aleshores allò que no és susceptible d'integració d'una o una altra manera és discriminat. I a la nostra societat la llengua, entre moltes altres funcions, serveix certament per integrar, cosa que està molt bé. Però és clar, l'altra cara de la mateixa moneda és que com que no tothom es pot integrar, pot ser integrat, es veu discriminat. Bé, si ens decidim, ens proposem que el català serveixi efectivament per integrar, hem d'assumir que al mateix temps hi ha una part que es veurà discriminada en la mesura que no es podrà acollir a aquesta integració. En definitiva, això vol dir que en el mercat laboral, si el català no serveix perquè se l'exigeixi com a llengua de treball o com a llengua de relació, la discriminada és la llengua catalana. Per tant, és clar que integrar comporta discriminar; l'ideal és que s'integri el màxim però sempre sent conscients que hi haurà una part no integrable, no integrada, que resultarà discriminada. Aleshores, en funció de què es discrimina la gent? En funció del fet que sàpiguen només castellà o que sàpiguen només català o que sàpiguen totes dues llengües?

Perquè, és clar, per accedir al mercat laboral has de saber espanyol; el català és una cirereta, en fi com una mena de luxe superflu.

Però si no aconseguim que per accedir al mercat laboral en tot d'àmbits sigui imprescindible saber el català, això vol dir que l'únic potencial integrador i, per tant, discriminador efectiu continua residint en la llengua castellana i no pas en la catalana.

-I aquesta manera de sentir-se discriminats creus que és per pròpia voluntat d'aquestes persones o és que potser no els oferim prou possibilitats per aprendre i de sentir-se integrats?

A veure, aquí hi juguen molts factors. Perquè primer de tot hi ha tot de lleis i reglaments que juguen a favor de l'espanyol, en el sentit que l'obligatori, el que cal saber, començant per la mateixa Constitució, és l'espanyol. Si després algú sap català o una altra llengua, doncs millor que millor; està bé, però no és pas imprescindible.

Ara, després què passa? Passa que hi ha una alienació lingüística de fa segles que comporta que els catalans actuïn com una mena de reflex condicionat i així que es troben amb algú que no parla d'entrada en català o que preveu que no és català, es passen de seguida automàticament al castellà sense tenir cap obligació de fer-ho.

Si a la primera de canvi els mateixos catalanòfobs ens passem a l'espanyol sense necessitat, sense obligació, aleshores els impedim de ser integrats i, en aquest sentit, som nosaltres mateixos els qui participem en una discriminació que va en contra nostra. Perquè la gent no gosa, perquè ens sentim inferiors, o perquè es pensen que el català és la llengua familiar, de la tribu, però no pas la llengua de funcionament del conjunt de tota la societat.

-Les noves migracions han augmentat considerablement el nombre de llengües que es parlen al nostre país. En quina mesura, aquesta nova realitat modifica o manté els principis de la teva sociolingüística de trinxera?

La immigració és una realitat inqüestionable. Com tantes i tantes altres realitats inqüestionables, no és ni de molt intrínsecament negativa.

Però, és clar, les inèrcies, ja ho sabem, juguen a favor de l'espanyol. Aleshores, si no és possible revertir aquesta realitat inqüestionable en el sentit que la primera llengua d'acollida, la primera llengua d'integració, sigui la del país, la catalana, aquesta immigració, sense tenir-ne gens de culpa, òbviament, tota aquesta bona gent que han vingut a viure aquí esdevenen, sense ser-ho, una realitat negativa. Per què? Perquè constitueixen nous hispanòfons més que no pas nous catalanòfons. I això l'espanyolia ho té, vaja, claríssim.

Ahir mateix el Tribunal Constitucional va votar que la llengua d'acollida en la primera instància ha de ser l'espanyola, aquí, a Catalunya. Notícia d'avui. La qual cosa vol dir fins a quin punt els espanyols ho tenen clar, molt més que no pas els catalanets, això de la llengua.

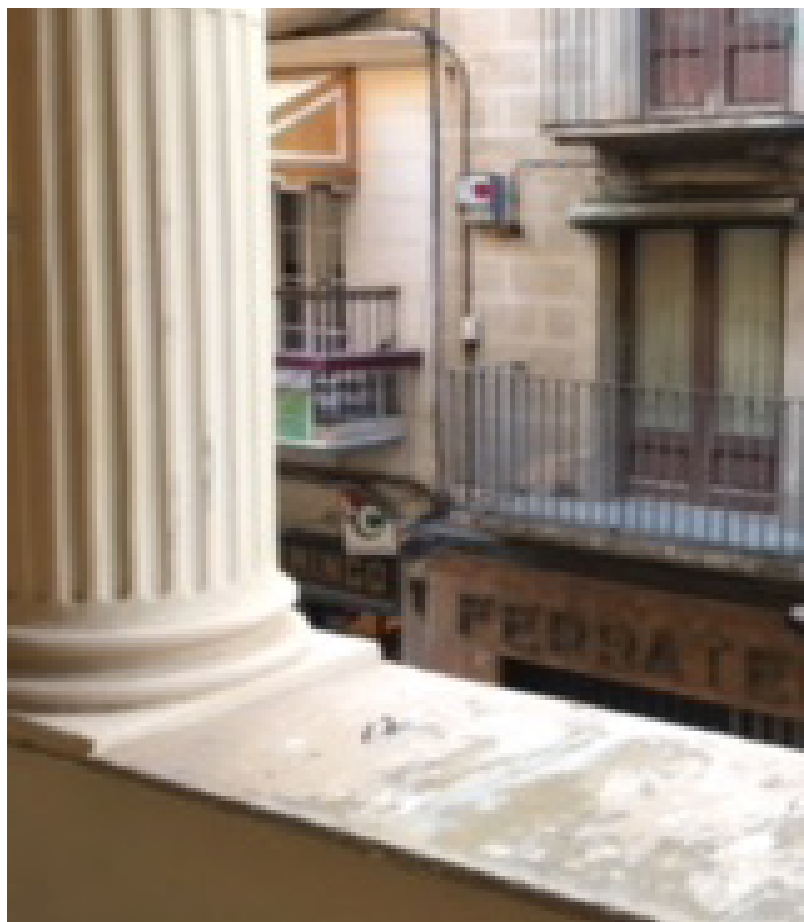
Aleshores, no és per discriminar tota aquesta bona gent, ni de bon tros; al contrari, Catalunya sempre ha estat i és un país d'acollida i d'integració, i de com més serem més riurem, si ens posem així. Però, és clar, si no aconseguim revertir en favor nostre aquesta nova realitat inqüestionable de les àmplies masses de gent que arriben de tot arreu i que, en lloc d'integrar-se en la llengua del país, passen a integrar-se en la llengua espanyola, llavors això es gira també en contra nostra.

-Una nova estratègia de l'Estat és la introducció de l'anomenat trilingüisme en el sistema educatiu. Què en penses?

Mira, un amic meu, Xavier Lamuela, sempre ha dit allò que Catalunya serà poliglota o no serà. És a dir, que importa, convé, que els catalans sapiguem més llengües que la nostra i l'espanyola, que en certa manera ja ens ve donada per defecte. I en aquest sentit tot el que sigui fomentar una tercera llengua és positiu.

Una altra cosa, és clar, és que, com passa amb la immigració, ja sabem que el foment d'una tercera llengua és instrumentalitzat pel colonialisme lingüístic espanyol per fer de falca i anar residualitzant cada cop més la llengua del país. És a dir, ens acabaran portant i ens faran creure que és molt més important saber abans l'anglès que la llengua pròpia.

Posats a ser bilingües, siguem pràctics. Quina és la llengua a hores d'ara de més difusió per anar pel món ens plagui o no? Doncs l'anglès. En aquest sentit, primer de tot cal dir que l'espanyol

és una llengua meravellosa, amb una literatura sensacional i jo, com a professional de la filologia, en sóc un devot admirador en tots sentits, de la llengua, la literatura i la cultura espanyola. Però la història ha anat com ha anat, la qual cosa vol dir pel que fa a la importància de l'espanyol, prou que ho saben els mateixos periodistes espanyols, i els espanyols en general se'n foten dels seus caps de govern perquè no saben parlar llengües estrangeres.

I aleshores observo: ah, qui se'n fot dels caps de govern francès, alemany, anglès, nord-americà pel fet que cap d'ells no sap espanyol? Ningú. Algú se'n fot de la Merkel perquè no tingui ni idea d'espanyol? O del Trump? O del Macron? O de l'Hollande? Algú se n'ha fotut mai d'aquests

nyol? Per què? Perquè a l'hora d'anar pel món, per comparació amb l'anglès, l'espanyol no hi pinta res. I a mi això em dol, però la història ha anat com ha anat i, per tant, que no ens vinguin a vendre la moto que l'espanyol és la llengua internacional per excel·lència. Home, mira, perdoni, posats a renunciar a una llengua, doncs renunciem a l'espanyola. Quan defensen el trilingüisme sempre ho fan en contra del català, amb l'objectiu d'anar reduir cada cop més el català a una llengua domèstica, folklòrica, residual i a extingir.

Si només aprenem l'espanyol no anirem pas gaire pel món. A l'escola que l'espanyol fos la prime-

ra llengua estrangera, sí, molt bé, fantàstic, però avui en dia s'apren per osmosi pura i simple. Ens entra per totes bandes. La cosa ha anat així i aleshores, en fi, que ens deixin mantenir la llengua pròpia, vàlida per a tota mena d'usos nivells i efectes.

En abstracte, el trilingüisme sí que podria ser un sistema vàlid, però després t'adones que en la mesura que no poden anar bandejant el català, doncs se serveixen de l'anglès i el seu gran valor per anar marginant, residualitzant, la llengua del país. Com a objectiu hauria de ser trilingüisme, o el políglotisme. Però a més a més, cal demanar-se, i no costaria gaire saber-ho, per on va la cosa: aquesta tercera llengua a través de quina altra l'aprenem? A través del català o de l'espanyol? L'espanyol juga una funció d'interposició. És a

dir, a la gent li deuen ensenyar *table quiere decir mesa*, no pas *table vol dir taula*.

-Parlem de manifestos. Tu vas ser redactor del Manifest d'Els Marges. En què consideres que aquell manifest està vigent i en què no?

Crec que a grans trets, i ho dic dolent-me'n, continua vigent. És a dir, crec que per desgràcia la vam encertar bastant.

En segons quins aspectes, però, no la vam encertar pas tant. Per exemple, això va ser redactat el 1978-1979 i va aparèixer a finals del 1979, i encara no hi havia grans mitjans de comunicació de massa en català, ni ràdio ni televisió. I ens pensàvem que si hi hagués aquests grans mitjans de comunicació de massa en català, que no van començar a aparèixer fins a partir de 1982, la cosa canviaria en un sentit favorable a la llengua catalana. Teníem mitificada la presència, l'existència d'aquests mitjans de comunicació. En això, certament la vam espifiar.

A grans trets, però, la vam encertar: continua el procés de substitució i, a més a més, qui ens van fer les crítiques més aferrissades, més dures, tampoc no van preveure fenòmens, llavors impensables que a nosaltres se'ns van escapar. Quins fenòmens? Només dos: les onades d'immigració massiva de tot de països d'arreu del món i Internet. Qui ho va preveure això? Nosaltres no, d'acord, però els qui ens van criticar tampoc.

Evidentment algunes coses no les vam saber veure, o no les vam saber veure altres, o d'altres potser les vam mitificar, però el diagnòstic, el diagnòstic nuclear que fèiem, crec que continua vigent. Repeteixo, per desgràcia, tant de bo l'haguéssim espifiada, i allò hagués estat una mena d'escarip sense més conseqüència. Però en definitiva el que dèiem, que existeix el risc que aquesta llengua acabi sent substituïda com tantes i tantes llengües i hi ha un procés de substitució accelerada en segons quines zones del domini lingüístic: al sud del País Valencià, a Eivissa, a la Franja.

-Quan els mitjans de comunicació van sorgir eren més més "militants" que no passa actualment?

Quan va començar a TV3 hi havia eufòria, la gent exultava. Quan va començar *Dallas*, la gent deia, «Oh, es farà estrany sentir aquests en català». Però al cap de poc tothom hi estava acostumat.

Feia il·lusió, era una cosa nova, i hi havia en aquest sentit una eufòria, que s'ha anat desinflant, normalitzant. Però es tracta d'una realitat aclaparada per una absoluta normalitat imposada infinitament més gran, que va asfixiant la llengua del país. Les televisions privades, la majoria,

ho fan tot en castellà, per què? Doncs perquè les lleis del mercat en una economia capitalista van en contra de les minories, dels febles, i els catalans vivim en un món capitalista, neoliberal, bastant salvatge i, en aquest sentit, si els més febles no disposen de mitjans per defensar-se'n, doncs van sent progressivament arraconats.

-Parlem d'un altre manifest, el Koiné, del qual vas ser signant i que va generar una gran polèmica. Com valores les crítiques que ha rebut? Creus que n'hi ha de justificades? En concret, tot i compartir gran part del manifest, la Comissió Lingüística del sindicat va remarcar dues mancances de la part analítica del manifest: no es feia esment del paper actiu de les classes dominants en la substitució lingüística i el que es deia sobre el paper de les migracions hispanòfo-nes era esbiaixat.

Jo m'hi vaig adherir, però això és una cosa que van muntar una colla de col·legues, que van demanar adhesions. I a partir d'aquí la gent que hi havia participat activament em van demanar si els podria procurar un espai a la Universitat de Barcelona, l'espai més noble de la universitat de Barcelona que és el paranímf, per fer-ne la presentació oficial. Gràcies a la meva condició de catedràtic vaig obtenir la cessió d'aquell espai sense haver de pagar ni un cèntim. Perquè llogar aquell espai per quatre hores pot valer 3.000 euros.

I ara, fa un mes, aquí, en aquesta mateixa casa, el Centre de Lectura de Reus, em van demanar fer la mateixa gestió, com a soci que en sóc. Vaig fer la mateixa gestió i van cedir la sala d'actes i se'n va fer la presentació a Reus, just un any després.

-Com valores les crítiques que ha rebut?

A veure, les crítiques de l'espanyolia són reiteratives, constants, i això no ens ha d'estranyar. Hi ha crítiques criminalitzadores, perquè, a veure, ells no estan pas en contra dels immigrants, només que parteixen d'això que dèiem fa un moment que és una realitat inqüestionable. Només es tracta de revertir-la a favor nostre. Però si només els integren en espanyol són tot de nous hispanòfons que guanya la llengua hegemònica, majoritària i aleshores es converteix en un element més d'erosió de la llengua, del país, de la seva supervivència.

Aquesta gent tampoc no la criminalitzava pas el manifest, però això és el que va passar una mica després dels anys 40. És a dir, als anys 40, després de la Guerra Civil, i d'aquella Espanya desfeta i en ruïnes, etc., aquí, tanmateix, va començar a haver-hi feina i venia tot de bona gent espanyola, bàsicament del sud d'Espanya. Aleshores el Règim va veure en aquestes masses immigrants també un mitjà per continuar marginant i residualitzant

la llengua del país. Però aquesta pobra bona gent no en tenien cap culpa i molts d'ells es van inte-

Les lleis del mercat en una economia capitalista van en contra de les minories, i si els més febles no disposen de mitjans per defensar-se'n, doncs van sent progressivament arraconats.

grar. Això és evidentíssim, i la millor mostra la tens en els cognoms. A hores d'ara hi ha tot de cognoms espanyolíssims de gent d'una catalanitat, en fi, de pedra picada i arrelada, més que no pas segons quins catalanets que tenen cognoms catalanescos i que són de pensaments botiflers. Recordo que als del Manifest d'Els Marges ja ens van qualificar de racistes.

A mi em sembla molt bé que fessin aquest manifest. A nivell intern es pot discutir una qüestió: en una hipotètica futura república catalana quin hauria de ser l'estatus de la llengua? Alguns creuen, cosa que no comparteixo, que només ha de ser oficial la catalana en una futura hipotètica república catalana.

A veure, a mi posats a desitjar coses, em sento molt català però també molt d'esquerres i, per tant, també m'agradaria que fos possible que d'aquí quatre dies tot anés tan ample i tan galdós que poguéssim lligar els gossos amb llonganissa tots. Primer és això, i això oi que és difícil d'aconseguir? En aquest sentit hi ha unes estratègies i en aquest llibre de què parlàvem ho dic en un lloc o altre, que en el supòsit que s'arribés mai a aquesta República Catalana independent, crec que, primer de tot, caldria defugir la proclamació de l'oficialitat lingüística, ni a favor del català, ni a favor del català i del castellà, i òbviament menys encara a favor del castellà només. Hi argumente que a la constitució dels Estats Units d'Amèrica no consta que la llengua oficial d'aquell nou país que va sorgir a finals del segle XVIII hagués de ser l'anglesa. Simplement la Constitució és redactada en anglès, però enlloc no hi consta que la llengua oficial al nou país sigui l'anglès.

Si aquí es fa l'Estatut, o la Constitució, d'aquesta hipotètica República Catalana, la llengua de la república és la llengua del país, és la catalana. I segon punt, i aquí és on m'agradaria veure aquests catalanets tan independentistes que tenim: en cap cas no s'hi valdrà adduir ignorància de la llengua pròpia del país, la catalana, com a motiu d'inde-

fensió jurídica, laboral, comercial, acadèmica, etc. Aleshores dependria dels catalans tirar endavant la llengua, o bé fer com van fer els irlandesos: els irlandesos van esdevenir independents a començament dels anys 20 del passat segle i van decidir que tot i ser independents, s'anaven passant a l'anglès i van reservar l'irlandès per a usos merament litúrgics. Va ser la seva elecció, respectabilíssima.

Aquí cal que es mullin també aquests catalans tan independentistes. El que no pots fer és perseguir de molt l'espanyol, no pots fer com el que ells sí que van fer amb nosaltres. Primer, es deixa clar que la llengua del país, de la República Catalana, és el català, no pas la llengua oficial; i no cal especificar per què, ja ho sabem, fa mil anys que és la llengua del país i punt. Ni oficial, ni cooficial, ni romanços. I segon: no s'hi valdrà en cap cas aduir ignorància de la llengua del país, la catalana, com a motiu d'indefensió. Si hi ha un senyor que només parla àrab, per exemple, busquem intèrprets, mirem d'entendre's. Però el que no podria ser és que en aquesta hipotètica República Catalana sortís el paio de torn i que digués: «Yo no te entiendo; háblame en castellano.»

Ho formularia així, des de la meua sociolingüística de trinxera i a efectes només de preveure estratègies i no pas ideals o grans objectius d'aquells inassolibles. Però tampoc sóc jurista, i els juristes són els que decidiran.

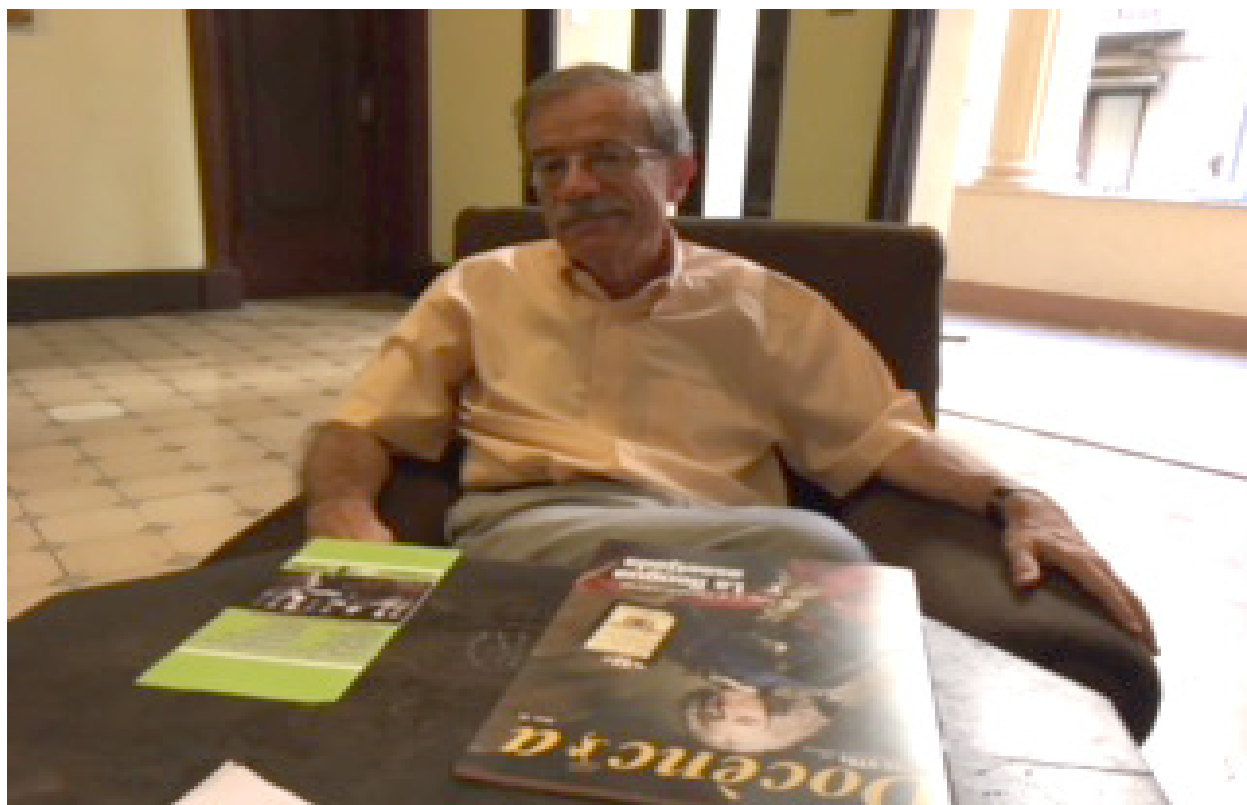
-I a l'escola quina hauria de ser la llengua?

El català hauria de ser la llengua de l'ensenyament com ho és el portuguès a Portugal, i després l'espanyol per raons òbvies i després que si l'anglès o altres llengües que podrien ser properes, per exemple l'alemany. Perquè ara quan es parla de trilingüisme se suposa que la tercera és l'anglès per raons bastant comprensibles. Ara bé, si som a Europa, la llengua més parlada a Europa és l'alemany, i Alemanya té un pes enorme en tots els sentits.

Potser algú n'adduiria la dificultat...

Bé, això de la dificultat és molt relatiu. Hi ha un component formal, estructural, en això de la dificultat, però també hi ha un component ideològic. Ara et faré una hipòtesi contrafactual, que se'n diu, bastant bèstia i gens desitjable: imagina't que els alemanys que estaven sota la dictadura nazi guanyen la Segona Guerra Mundial i que s'haguessin estès per tota Europa. Et ben asseguro que, si s'hagués donat això, que per sort no es va produir, ara l'alemany hauria estat una llengua facilíssima i l'anglès la trobaríem complicada. De manera que això de la dificultat és un concepte relatiu.

A veure, he viscut a Alemanya i he traduït de l'alemany, i sóc molt germanòfil. En aquest sentit la meua gran llengua de projecció internacional és l'alemany. I això de la dificultat, d'entrada dius, sí, però et ben asseguro que a partir d'un moment determinat l'alemany són faves comptades; en canvi, l'anglès sempre se t'escapa, sempre se t'esmuny, i no saps ben bé per on agafar-lo.

Per tant, això de la dificultat inherent a les llengües és un concepte relatiu. En part sí, però en part també hi ha uns supòsits ideològics que et fan creure que allò és més fàcil perquè és la llengua dominant.

El cas del francès és dramàtic. Durant segles la llengua internacional per excel·lència de la diplomàcia havia estat el francès. I la història ha anat com ha anat i ara el francès està en hores baixíssimes com a llengua de projecció internacional.

Això de les llengües és molt divertit. Aquí s'acaba la guerra el 1939 i ho reformen tot: del 1939 al 1945, als instituts de batxillerat s'ensenyaven només dues llengües, ves per on l'alemany i l'italià. Suposo que ja et pots imaginar per què. Els més eixeridets o els directament nazis els posaven a estudiar alemany, i els més comodets feien italià. Es va acabar la guerra i, caram, es va passar al francès. Sóc de la generació que va fer només francès al batxillerat. L'anglès es va introduir molt després, de mica en mica, i ha anat substituint el francès. A hores d'ara qui estudia el francès? Ningú. Ensenyo literatura a la Universitat i el francès evidentment és també una grandíssima llengua, una grandíssima literatura, i t'hi trobes que no

llegeixen res en francès; no ja que en parlin, sinó que no llegeixen res en francès. No en tenen ni la menor idea. I si parles d'alguns escriptors francesos, et poden escriure Rambo en lloc de Rimbaud. Literal, m'ho he trobat als exàmens.

Perquè després diguin tal faràs, tal trobaràs. La cosa va com va: a Puerto Rico a hores d'ara l'anglès també és la llengua més guai de circulació; i a les Filipines no cal dir què els va passar. Ara també és l'anglès i, si hi vas ara en castellà, et diran: «What?».

-Ara que alguns comencen a revisar críticament l'anomenada Transició i es recorda com més va més que, per exemple, el famós article 2 de la Constitució espanyola va ser redactat pels militars, sobta que gairebé ningú qüestionari la jerarquització entre les llengües (i, per tant, entre els seus parlants) que va consagrar aquell pacte. Per exemple, ningú recorda què diu l'article 3 o que durant la discussió i redacció de l'Estatut del 1979 el grup socialista i comunista es van oposar que el català fos també obligatori, és a dir, que com a mínim tingués les mateixes prerrogatives que l'espanyol. A què creus que es deu aquest oblit?

A veure, oblit no: això és un propòsit intencionat de continuar mantenint l'hegemonia indiscutible de l'espanyol i reservar en un espai absolutament residual les altres llengües diferents de l'espanyola. És un oblit intencionat: hi ha oblits que són fruits de la deliberació més programada.

Aquí, en definitiva, hi ha un tipus que va ser un dels assessors de Felip V a l'hora de redactar la Nova Planta. Era un funcionari espanyol que es deia José Rodrigo Villalpando, que, sense saber-ho potser, va ser un dels grans gestors d'això que en diem ara política lingüística. Tenia clar que calia prohibir les altres llengües diferents de la castellana. En un moment donat aquest funcionari va formular una frase, un eslògan, que després ha continuat sent aplicat. Va dir que calia desenvolupar una política de llengües «de manera que se consiga el efecto sin que se note el cuidado». La frase és genial.

És a dir, una política d'anar arraconant les llengües altres que la castellana, de manera que no es vegi tant la repressió brutal. És clar, durant les dues dictadures del segle XX, de Primo de Rivera i de Franco, no es mirava tan prim perquè eren dictadures. Però, en definitiva, a hores d'ara l'objectiu continua sent exactament el mateix: «Que se consiga el efecto sin que se note el cuidado.» Què és que *se consiga el efecto*? La residualització, la substitució definitiva de les llengües diferents del castellà dins l'Estat espanyol. *Sin que se note el cuidado*? Sense que se'ls vegi el llautó de com

Si l'Estat espanyol hagués estat com el francès, ara estaríem aquí com poden estar els nostres compatriotes de la Catalunya del Nord.

continuen apostant per l'afebliment, la substitució d'aquestes llengües.

-Creus que l'Estat ha posat l'accent en la repressió de l'ús del català ?

De les altres llengües diferents de l'espanyola dins l'Estat, la que, malgrat tot, té més salut, més vitalitat, la que té un estatus més alt, és la catalana. Això es deu a molts factors. Jo, que no sóc gens patriota i que no vull veure grans heroïcitats en la nostra gent, que certament ja fa prou resistint, crec que la raó de fons que avui encara parlem aquí en català, que hi hagi premsa i que, tanmateix, sigui encara una llengua, en fi, amb una salut considerable, es deu, en primeríssima instància, no pas a la lleialtat dels catalans, o a la seva voluntat èpica o al seu patriotisme, sinó al fracàs total i absolut de l'Estat espanyol.

Pensem ara en els nostres compatriotes de la Catalunya Nord. Què ha passat amb el català vivísim fins fa poques generacions al Rosselló, al Vallespir...? Què hi ha passat? Està arraconat pel francès. Però bé, què ha passat allà? Doncs que van anar a parar a mans d'un estat que ha triomfat, l'Estat francès. Ha tingut una eficàcia, el seu sistema escolar, a diferència de l'espanyol, que ha estat un fracàs continuat fins als nostres dies. A més, cal tenir en compte que si els nostres compatriotes de la Catalunya Nord es veien pressionats, cada cop anaven adoptant una altra llengua, però a canvi de què? D'una llengua de gran valor internacional com a moneda de canvi. França, caram, era la gran potència, la gran llengua, la gran literatura. Què ens oferien els espanyols? Subdesenvolupament, endarreriment. Llavors, és clar, la gent diu: «Ecolti'm per a segons què ja ens servirem de l'espanyol. Però per què hem de renunciar absolutament a la nostra llengua tenint en compte que ho hauríem de fer per una llengua d'un estat anacrònic, tronat, subdesenvolupat?».

-Era més atractiu l'Estat francès?
Infinitament més. Infinitament més.

-Ara hi ha un petit ressorgiment de l'escola de la Catalunya Nord, la Bressola?

Sí, l'escola catalana, però no es pot comparar la situació del català a la Catalunya Nord amb la de la Catalunya sota el domini espanyol. És que això té a veure, en primeríssima instància, amb el fracàs total, absolut, irremeiable de l'Estat espanyol. No han sabut fer atractiva la seva llengua, la seva cultura, i en definitiva oferien uns migrats serveis als ciutadans. És així que cal mirar-s'ho.

-Així doncs, hem de donar gràcies a l'endarriment de l'Estat espanyol?

Doncs segons com, sí. És clar que la història, com la realitat en general, sovint és bastant ambivalent, i tot té pros i contres. Bé, si l'Estat espanyol hagués estat com el francès, ara estaríem aquí com poden estar els nostres compatriotes de la Catalunya del Nord: una situació amb una llengua totalment residualitzada, minoritària, familiar, domestica. No ha estat així. Oh, és que aquells eren menys i nosaltres érem més? Sí, però la substitució bé s'hauria pogut produir igualment amb un aparell escolar efectiu, amb uns serveis de l'Estat.

Quins serveis ens han ofert l'Estat espanyol? Als espanyols en general i a nosaltres en particular, perquè ara ens n'han ofert encara menys. I no estic parlant ara del segle XIX. A veure, el corredor mediterrani? Han fet res els espanyols per assegurar el corredor del Mediterrani, els trens que ens havien de connectar amb Europa? Se'ls van fotre ells! Per anar de la *corte de Madrid al cortijo de Sevilla*. Hi havia gaire vida econòmica, industrial, comercial, entre Madrid i Sevilla?

Aquí ens han deixat amb el cul a la fresca. I en això hi coincideixen catalans independentistes, catalans unionistes i catalans de totes menes, a més d'algun espanyol una mica intel·ligent, que també s'adona que potser haurien hagut d'anar a construir grans vies de comunicació ferroviària per la costa del Mediterrani, que és on hi ha la indústria, el comerç i el turisme.

-No creus que la gran majoria de l'esquerra catalana no ha assumit la crítica i la lluita contra la subordinació lingüística dels qui usem el català? Volem dir que si una cosa caracteritza l'esquerra, o hauria de caracteritzar-la, és desvetllar i capgirar les desigualtats, les subordinacions, però en canvi en la qüestió de la llengua actua com a reforçadora d'un determinat *statu quo* lingüístic, el vigent des de la Transició ençà.

Mira, una de les paradoxes de la situació catalana i que fa singular aquest país és que, ves per on, això de la llengua i de la cultura, històricament ha estat sovint més defensat per gent de dretes que no pas per gent d'esquerres. I després també s'hi han afegit les esquerres.

Mirem ara el mapa dels Països Catalans, és a dir, Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. Ha sorgit històricament una Convergència al País Valencià i a les Illes Balears? No. Perquè la història ha anat altrament i en aquestes altres importants àrees del domini lingüístic no ha arribat a existir una burgesia, una gent de dretes, que fes seva la reivindicació lingüística, cultural, nacional respectiva.

Així està la llengua a hores d'ara al País Valencià i a les Illes Balears, si ho comparem amb com es troba encara, tanmateix, al Principat. Perquè aquí es vota Convergència, que m'afanyo a dir que no he votat mai, ni tampoc el PDCat. És a dir, tota una burgesia que, a diferència d'altres desenvolupaments semblants, en lloc de girar-se d'esquena a la llengua, al país, etc., va decidir que això també els interessava. Pels seus interessos de classe, d'acord, però bé, ho va fer seu. En canvi, quina Convergència hi ha hagut al País Valencià?

Allà només hi ha hagut PSOE-PP, PP-PSOE, i a les Illes Balears, leri-leri. En algun cas, com el partit Unió Mallorquina, se'l van cruspir de seguida. Només allà hi ha el bipartidisme, el típic bipartidisme espanyol. Aquí no. Per sort, hi ha hagut un partit de dretes, burgès, que evidentment no he votat mai, però que em sembla molt bé que hi sigui. Perquè m'estimo més menjar-me amb patates la dreta pròpia que no pas haver-me d'empassar una pseudoesquerra caciquista com la que representa el PSOE andalús.

-Creus que fins i tot una part important de l'independentisme polític i sociològic ha renunciat a capgirar l'actual *statu quo* lingüístic?

Això no ho sé, però no veig clar quina actitud prendrien els nostres polítics, i concretament els d'esquerra en el cas d'aquesta sempre hipotètica futura Catalunya independent. Però sí que sé, perquè ho va dir en públic i ho sap tothom, que un representant d'un d'aquests partits de l'esquerra catalana, Esquerra Republicana de Catalunya, va dir ja fa un temps que en aquesta hipotètica futura República Catalana independent el castellà fóra oficial. I crec que això ho va dir per les raons que et deia abans. I també sé que aquests senyors de l'Esquerra Republicana, els únics que fa quinze anys es declaraven absolutament independentistes, són els que van vendre per dues vegades consecutives el Govern al PSOE local.

-Per què hi ha tanta por de parlar de conflicte lingüístic?

La gent, en principi, és, a grans trets, acomodàcia. I, a més, la mateixa gent que nega que a hores d'ara hi hagi lluita de classes pretenen fer-nos creure, tret que no estiguin molt explotats, que tot va bé, que anirem fent, que tot són flors, violes i romaní...

Això és fals, això és un engany, això és una mentida. És a dir, hi ha gent que es pensa que la lluita de classes consisteix a anar a les barricades i, en la mesura que ara la gent ja no va a les barricades i que no hi ha la lluita brutal, física, que hi havia i hi ha hagut durant tants i tants anys, a finals del segle XIX i començament del segle XX, no hi ha en definitiva sang i fetge, es pensen que no hi ha lluita de classes. I és clar, continua havent-n'hi.

Per tant, hi ha lluita de classes i també hi ha conflicte lingüístic. El que passa és que hi ha també molta gent que ho vol negar, que no els interessa de reconèixer-ho; pretén que tot són flors i violes o, simplement, l'actual conflicte ja els està bé, perquè ells parlen la llengua hegemònica, majoritària i tallen el bacallà. Per conveniència, es neguen a admetre segons què o pensen també que el conflicte lingüístic és que aquí sortim i que ens fotem d'hòsties per qui parli el castellà o a l'inrevés. No és el cas, per sort. Per la mateixa raó que la lluita de classes no consisteix només que els obrers vagin a aixecar llambordes, vagin a aixecar barricades, a empaitar capellans o a matar burgesos. Això s'ha superat. Però que hagin deixat això enrere no vol dir pas que no existeixi el conflicte d'interessos entre gent que va molt grassa i gent que va molt magra. I pel que fa a les llengües, si fa o no fa el mateix.

Doctrina, adoctrinar...

Jordi Tàrrega i Sangüesa Portaveu de la Comissió Sectorial
Socioeducativa de Compromís per Castelló

Doctrina: Allò que és objecte d'ensenyament. Allò que és tingut com a ver per un mestre, per una escola o per una església. Cos de principis religiosos. Cos de principis en alguna branca de coneixements...

Adoctrinar: Instruir algú en alguna cosa. Fer entrar algú en certes doctrines, en certes opinions...

Hi ha més accepcions, tant del terme *doctrina* com del d'*adoctrinar*. Aquestes darreres setmanes, però, hem sentit (o llegit) declaracions que utilitzen totes dues paraules i les seues derivades en un sentit molt concret: veritat absoluta, dogma, fer entrar... Sempre amb una càrrega pejorativa, negativa. I amb una intenció molt concreta: desacreditar l'ensenyament, els ensenyants, l'escola, el sistema educatiu en definitiva.

El que es coneix com a 'procés català' està resultant un factor de clarificació i definició política sorprenent. Les opinions generades (i vessades, sobretot per alguns) estan etiquetant clarament algunes opcions polítiques. Ja es veu molt més clar qui és Demòcrata (amb majúscula) i qui va de demòcrata (amb minúscula) però en realitat és un totalitari, un defensor radical del pensament únic, que se sent legitimat a repartir credencials de democràcia, de la seua democràcia.

Populars, ciutadans i alguns socialistes afirmen que l'escola catalana adoctrina, que és una fàbrica d'independentistes... Quina ignorància o quina mentida més gran. Fins i tot el ministre d'Exteriors espanyol afirma que no s'ensenyava castellà: mentider!!!

De la meua vida professional com a docent, la immensa majoria l'he passada a Catalunya. He fet classes a grups difícils, de nouvinguts, de grups socialment desfavorits... I el que menys m'ha preocupat ha estat transmetre cap cos de principis, ni fer entrar ningú en certes opinions, us ho puc assegurar; ni ha estat el meu objectiu ni el dels meus caps (equips directius dels centres, inspecció educativa o Departament d'Ensenyament). Ni sé de cap lloc on haja passat allò que molts afirmen que és la norma.

No s'hi val tot! No es pot mentir i difamar per a obtenir rèdit polític. Un país que no estima la seua escola, que no valora el seu sistema educatiu, està condemnat a viure en la foscor, una porta oberta a les doctrines i els adoctrinaments, just el que diuen atacar.

No es pot insultar tot el col·lectiu d'ensenyants impunement. Els mestres, el professorat, l'escola, el sistema educatiu, és un motor de canvi social i de progrés. I si ho és, no ho és per dedicar-se a adoctrinar, res més lluny de la realitat. L'escola mai canviarà el món, però canviarà les persones que han de canviar el món. Els docents ens deixem la pell per educar en la diferència, en la diversitat, per ser inclusius, per fomentar la tolerància, el sentit crític, per aconseguir que tothom tingui idees, les seues idees, fruit d'una reflexió personal i de contrastar-les amb els altres.

Per acabar: no és el mateix un mapa del domini lingüístic del català que un mapa dels Països Catalans, com tampoc ho és un mapa de *l'imperio español* que un mapa de *l'español en el mundo*. O no? Qui no ho veu així és cec o no vol veure-ho. La ignorància és molt agosarada. I també hi ha gent molt malintencionada.

L'adoctrinament o la xocolata del lloro

Josep Vicenç i Eres Economista i filòleg. Professor titular d'Administratiu de l'Institut Montilivi de Girona i de Màrqueting de la Universitat de Girona.

La xocolata és un dels aliments que més passions desperten ja que agrada a un 90% de la població, però no condueix el corrent elèctric. És una cosa semblant al que passa amb l'escola. La majoria l'admira, però no tothom està disposat a acceptar que es desenvolupi amb plena llibertat i que les idees i els valors democràtics hi flueixin amb naturalitat.

En el debat del conflicte entre Catalunya-Espanya alguns polítics han volgut tornar a posar l'escola en el focus del debat públic. Però, per a ells, l'escola només és la xocolata del lloro d'un gran debat: una praxi política perversa que ha engegat un gran ventilador que acusa els Mossos d'independentistes; TV3, de parcialitat informativa; les autoritats catalanes, de malalts i fanàtics; els mestres i professors, de manipuladors; les escoles, d'adoctrinar en l'odi... S'estaven buscant excuses per intervenir tota la Generalitat mitjançant una interpretació desproporcionada de l'article 155 de la Constitució espanyola.

El terme *adoctrinament* en principi no té cap connotació negativa. Com diu la definició del diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, significa «instruir (algú) en alguna cosa; fer entrar (algú) en certes doctrines, opinions». El verb *adoctrinar* és transitiu i exigeix que s'expliciti quina mena de doctrina es desitja transmetre, que el mateix diccionari defineix, com «allò que és objecte d'ensenyament; allò que és tingut com a ver per un mestre, per una escola o per una secta; cos de principis en alguna branca de coneixements», definició que prové de la que ja hi havia al diccionari Fabra.

Últimament, però, aquesta paraula s'ha volgut carregar de connotacions perniciososes per assimilar l'ensenyament públic que es fa a Catalunya a un adoctrinament destinat a fomentar l'odi a Espanya. El neurolingüista Lakoff explica que les forces conservadores tot sovint fan servir un llenguatge orwellià —dir el contrari del que significa

La majoria admira l'escola, però no tothom està disposat a acceptar que es desenvolupi amb plena llibertat i que les idees i els valors democràtics hi flueixin amb naturalitat.

una paraula — per crear un nou marc mental que es vol imposar a la societat.

Qui va disparar el primer tret dialèctic va ser Garcia Albiol del PP el dia 22 de setembre del 2015 quan va manifestar, a Catalunya Ràdio, que «part del programa d'Ensenyament manipula i atia l'odi contra Espanya».

Ara, però, ja s'ha obert la veda: tot el PP, Alfonso Guerra, Ciudadanos i els mitjans de comunicació de l'Estat en bloc i alguns de Catalunya parlen de la manipulació dels nens. Toni Cantó, de Ciudadanos, ha acusat d'adoctrinament ideològic els centres educatius i demana que l'Alta Inspecció controli els professors i que se'ls pugui arribar a multar i es protegeixi l'anonimat dels denunciats.

El mateix Albiol, el dia 14 d'octubre del 2017, en una visita a Santa Coloma de Gramanet, va tornar a insistir en la mateixa qüestió, dient-la encara més grossa: «No pot ser que a la majoria de l'escola pública i especialment en determinats territoris de la Catalunya interior en comptes d'ensenyar als nens se'ls eduqui per odiar Espanya.» Finalment ha sentenciat: «Això no és admissible i és una situació que hem de corregir.» Fixeu-vos que va començar dient que «part del programa...»

i ara ja diu que «a la majoria de l'escola pública (...) s'educa per odiar Espanya» i que la situació s'ha de corregir.

Aquesta manipulació segueix la tècnica que va instaurar Eduard Bernays (1892-1995), el pare del màrqueting social, que en el seu llibre *Propaganda* (1927) afirmava el següent: “La propaganda moderna és l'intent conseqüent i durador de crear o donar forma als esdeveniments amb l'objectiu d'influir sobre les relacions del públic amb una empresa, idea o grup. La pràctica de crear circumstàncies i imatges a la ment de milions de persones és molt habitual.”

S'intenta manipular l'opinió pública amb l'objectiu de distorsionar la veritat, la democràcia o la justícia al servei d'interessos particulars d'uns determinats partits polítics unionistes. Per fer-ho s'ha fet servir la tècnica del ministre de propaganda de Hitler, Joseph Goebbels (1897-1945) —per cert, un lector i un gran admirador del llibre de Bernays—, que va dir que “una mentida repetida adequadament mil vegades es converteix en una veritat”.

L'altra tècnica que s'ha fet servir és la del “calamar”, que, quan deixa anar la seva tinta negra, arriba un moment que no es veu res i pot evadir-se d'un perill. És l'anomenada intoxicació informativa, que consisteix a dir una gran quantitat d'informacions falses (o postveritats) relacionades amb l'adoctrinament ideològic que el públic acaba pensant que si hi ha tanta informació alguna deu ser veritat. Per exemple, se cita un centre on una nena ha hagut de canviar d'escola ja que el seu pare és membre d'un cos policial, en una altra escola un jove —que es manifesta espanyol— no se'l deixa jugar a futbol o s'envia un vídeo on els nens parlen amb “passió de la Guerra dels Segadors” i resulta que és la representació d'una obra de teatre de fa dos anys... Deixen anar tinta o bilis per ofendre els ensenyants i, així, ells es presenten com a víctimes innocents de tot plegat.

La nostra resposta a aquesta manipulació és la serenitat, però sempre tenint en compte que es tracta d'una mentida que es vol imposar i que no val la pena dedicar-hi gaires esforços. Com a docents, no hem de perdre el temps demostrant les acusacions infundades, sinó que hem de continuar fent feina i fer-la bé, amb respecte a la diversitat social, intel·lectual i d'origen de tots els alumnes, també reclamant els recursos necessaris per a realitzar-la amb les millors condicions per afrontar l'educació d'uns ciutadans que hauran de viure en la societat canviant del segle XXI.

Una mostra de l'actitud que hem de tenir és la de la carta al diari *Ara* que va fer la Sra. Marta Closas Rina, de Tiana, el passat 17 d'octubre, on retreu al

S'intenta manipular l'opinió pública per distorsionar la veritat, la democràcia o la justícia al servei d'interessos d'uns partits polítics.

Sr. Garcia Albiol la seva actitud de bomber-piròman en relació als mestres:

Senyor Albiol, altre cop fent servir l'ensenyament per escalfar encara més el tema. Sempre he pensat que vostès, els polítics, estan molt lluny de la realitat, del dia a dia de les aules, de les escoles. (...) A quina escola s'ensenyava a odiar Espanya? No val parlar amb ambigüitats, això és massa seriós. Parli vostè amb noms. És una escola de primària? Són diverses? De quina localitat? Li demano que ho faci públic pel bé de la nostra comunitat educativa i de totes les persones que l'escolten. Si no ho fa, pensaré que vostè és una mala persona, que vol posar més llenya al foc, que vol fer mal, que vol desprestigiar un col·lectiu que lluny d'adoctrinar ningú s'esforça per posar pau, ensenyant a respectar les diverses opinions i els drets de les persones. Un col·lectiu que ensenya a resoldre els conflictes fent servir les paraules i no la violència. A l'escola ensenyem a dir la veritat encara que de vegades ens costi.

Davant la provocació podríem respondre a la manipulació dels estafadors amb les sàvies paraules del primer tractat de doctrina en català que són les Homilies d'Organyà (final del segle XII o del principi del XIII): «Hem de guardar-nos d'aquestes coses que hem escoltat, i hem de guardar-nos encara més de les temptacions del Diable i del seu engany; i hem de guardar-nos de mala voluntat i paraules lletges o de mentides o d'orgull i de supèrbia.»

En conclusió, a les escoles i instituts hauríem de continuar menjant xocolata d'arreu del món: des des Costa d'Ivori, Ghana, Camerun, Equador, Brasil fins a Indonèsia. La menjarem de tots els colors: negra, blanca, mulata... La continuarem combinant amb pa, amb pa amb tomata, amb nous, amb sèsam... També gaudirem de totes les variants possibles: en rajoles, desfeta i calenta, amb llet, amb nata, farcida de fruits secs, amb bombons deliciosos... Ens preocuparem que n'hi hagi sense sucres, per a diabètics, o sense gluten, per a celíacs. Finalment també en consumirem amb formes més sofisticades com pastissos, coullants, cremes amb figues i flors de gerani... Tots compartirem la diversitat, els valors i el plaer de l'educació, igual que el de la xocolata.

La doctrina

Pep Vinyals Docent jubilat i membre d'USTEC-STES

Els qui ja tenim una certa edat, quan sentim parlar de "doctrina" sempre pensem en el catecisme catòlic i la FEN (Formación del Espíritu Nacional) que de petits ens feien empassar a l'escola vulgues que no. Textos amb preguntes directes i respostes de si o no que ens havíem d'aprendre de memòria. La qual cosa no vol dir pas que ho integréssim en la nostra formació com una base ètica i de valors.

Per això, quan ara sentim parlar que a les escoles de Catalunya hi ha adoctrinament, no podem deixar de pensar en la fal·làcia i la manipulació del discurs que aquesta afirmació suposa. Si mirem el DIEC, veurem que de les cinc definicions de l'entrada que hi trobem, tres fan referència a la religió, a la catequesi i al catolicisme. No ens equivoquem, per tant, i sapiguem bé de què es parla, intencionadament, quan es fa servir aquesta paraula. Ells en saben prou bé el significat, ja que l'han imposat durant anys a les aules.

Aquesta campanya que hem vist als mitjans aquests darrers dies s'ha de contextualitzar adequadament. Forma part, com una llançà més de totes les que agressivament ens presenten i atien, d'un discurs contra l'independentisme, contra la possibilitat que Catalunya acabi sent un país independent, contra la possibilitat de que Catalunya decideixi democràticament el seu futur. Però va molt més enllà, ve de més lluny encara i ja fa temps que s'intenta acusar. De fet, pretén atacar tot allò que és català, tot allò que parla en català, tot allò que s'ensenya en català i a Catalunya. Tot allò que ells consideren que no és espanyol, que no forma part d'una suposada doctrina espanyola de la qual ells s'han apropiat,

Recordem que la LOMCE, un dels intents més seriosos de laminar l'educació al nostre país, i no només en temes de cultura i llengua, va ser definida per l'inefable ministre que la va promoure com un intent "de espanyolitzar a los niños catalanes" És a dir, com un instrument per imposar una llengua, una visió de la història i uns valors uniformistes d'acord amb una "espanyolidad" de la qual se'n feia bandera i ariet, contra la immer-

sió lingüística i contra la presència de la història de Catalunya en el sistema educatiu. I contra, és clar, una educació crítica i que qüestionari les veritats absolutes, una educació que fomenti en el nostre alumnat una visió crítica que posi en dubte les informacions que es publiquen i difonen pels mitjans i les xarxes socials. Un alumnat que, en definitiva, sigui lliure. D'això se'n diu pensar. Ho deia clarament l'Ovidi Montllor: «Hi ha gent a qui no li agrada que es parli, s'escriu o es pensi en català. És la mateixa gent a qui no li agrada que es parli, s'escriu o es pensi.»

Aquests darrers anys, des de Som Escola, hem defensat un model lingüístic i educatiu que no exclou ni segrega ningú per qüestions de llengua i que facilita la plena competència lingüística en dues llengües i fomenta la cohesió social i la igualtat d'oportunitats per a tot l'alumnat del nostre sistema educatiu. Davant d'això, la resposta han estat diverses sentències judicials contra la immersió lingüística, que obliguen arbitràriament alguns centres educatius a fer el 25% d'ensenyament en castellà, i diverses campanyes impulsades per Cs, PP, Societat Civil Catalana i altres col·lectius contra la presència i ús del català com a llengua vehicular a les escoles i instituts. El darrer cas, més flagrant i indignant, però no pas l'únic, el de l'escola Guinovart de Castelldefels.

És a dir, que tot el que veiem ara als mitjans, les mentides donades per certes, les manipulacions de la informació, el cinisme abocat a raig i les barroeres acusacions que estem patint, tot té un precedent i unes intencions que vénen de lluny, que porten temps filtrant-se a mitjans de comunicació de l'Estat i que configuren una opinió pública que acaba destil·lant, en el millor dels casos, una animadversió notòria cap a tot el que faci referència a Catalunya, la nostra llengua o l'educació al nostre país.

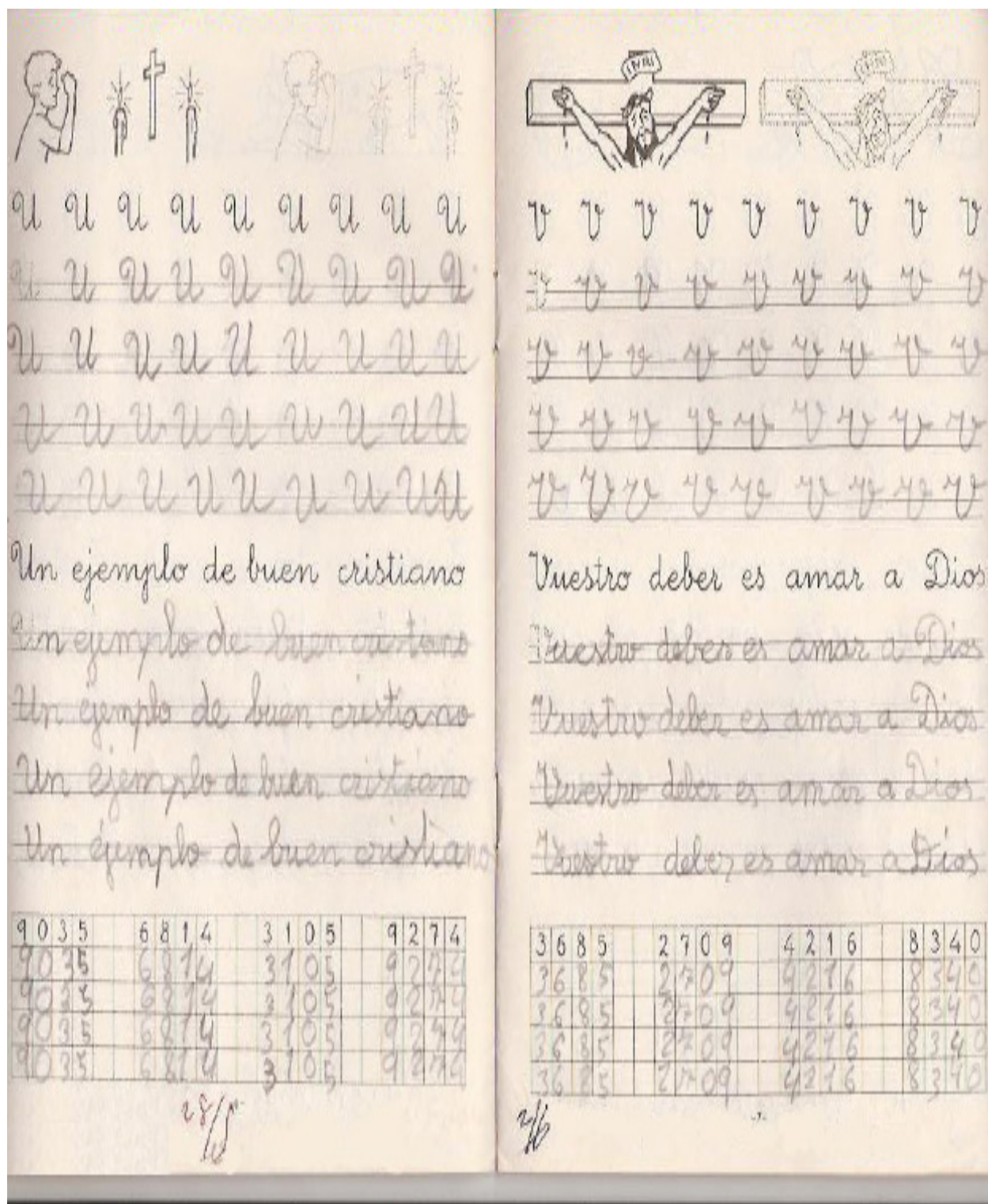
Indigna i escandalitza escoltar com, en una entrevista a una televisió francesa, el ministre d'Afers Estrangers espanyol declara sense immutar-se que a les escoles de Catalunya no s'ensenya el castellà. I com hi ha gent que s'ho deu

creure. Sabent com això és un element més en la construcció d'un relat per justificar una acció de càstig contra Catalunya, les seves institucions de govern, el seu sistema educatiu i els seus mitjans de comunicació en llengua pròpia.

Si parlen, doncs, de doctrina i adoctrinament, ells saben ben bé què és perquè ho han practicat a bastament. Perquè juguen amb les falsedats i la mentida, fent-la passar per veritat amplament acceptada, perquè manipulen la realitat segons els seus interessos polítics i perquè fomenten l'ani-

madversió i l'odi contra la diferència, contra qui no pensa com ells, qui no parla en la seva llengua.

Finalment, al llarg d'aquest text hem parlat diverses vegades d'"ells" com a subjecte. Cal que expliquem a qui ens estem referint?

Llengües assetjades
Lengües assetjades
Llingües asediades
Setiatutako hizkuntzak
Linguas asediadas

Jornades sobre trilingüisme

13 i 14 de gener de 2017
Sitges, Palau Maricel

USTEC-STES
IAC